

TRIMTAS

1938 METŲ RUGSĖJO MĖNESIO 1 DIENA. NR. 35.

Žirgelį balnosiu, į karužį josiu

Iš „Lietuvos Kariuomenės“ leidinio.

TRIMITAS

LIEUVOS ŠAULIŲ IR PATRIOTINĖS VISUOMENĖS
LAIKRASTIS — ŽURNALAS.

Eina XIX metai, kas savaitė.
Leidžia ŠAULIŲ SAJUNGA.
Redaktorius JONAS KALNĖNAS.

PRENUMERATOS KAINA Lietuvoje
metams 5 litai, pusei metų 3 litai, mėnesiui 50 centų.
Atskiras numeris — 20 ct.
Užsieniui — metams 10 litų, pusei metų 6 litai.

SKELBIMŲ KAINOS 60 ct. už 1 cm². Nuolatiniams skelbėjams daroma nuolaidų. Už skelbimų turinį Redakcija neatsako.

RANKRAŠČIUS Redakcija taiso savo nuožiūra. Nesuvertotų rankraščių Redakcija savo lėšomis negrąžina ir nesaugo. Už straipsnius ir nuotraukas atlyginama tik susitarus.

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės alėja 20. Telefonas 22663.

Sajungos štabo žinios

TAUTOS ŠVENTĖ.

Visame krašte Tautos šventei sparčiai ruošiamasi. Daugely vietų jau sudaryti komitetai ir numatytos iškilnių programos. Bus kariuomenės ir šaulių parada ir organizacijų eitynių. Šventė pradedama vėliavos pakėlimu, pamaldomis ir žuvusiųjų karžygių pagerbimu. Visas kraštas pasipuoš tautinėmis vėliavomis, tautos atgijimo kovotojų paveikslais. Bus koncertų ir paskaitų apie tautą ir nepriklausomybę. Kadangi šiais jubiliejiniais Nepriklausomybės 20-čio metais Kaune įvyksta pirmasis mūsų kariuomenės kūrėjų ir Lietuvos laisvės kovotojų savanorių kongresas, tai ta proga per iškilmingus posėdžius prisiminimi jų žygiai. Šauliams savanoriams i kongresą, sąjungos vado sutikimu, leista vykti uniformuotiems su pasižymėjimo ženklais.

Iškilmės Kaune prasidės Tautos šventės išvakarėmis. Dainų slėnyje rugsėjo 7 d. 17 val. bus iškilmingas savanorių kongreso atidarymas. I iškilminga posėdį laukiamas Respublikos Prezidentas, vyriausybė ir kariuomenės vadovybė. Vakare prie Nežinomojo Kareivio kapo Karo Muziejaus sode išvakarėmis 18 val. bus atidengti paminklai karininkui Antanui Juozapavičiui ir kareiviuvi Povilui Lukšui, pirmiesiems žuvusiems kariams dėl Tėvynės laisvės. Savanorių kongresas ties žuvusiųjų paminklu sudės vainiką ir bus kongreso dalyvių testamentinės pasižadėjimas. Žuvusių pagerbs ir visuomenės organizacijos, kurios prie Nežinomojo Kareivio kapo atsiunčia tik vėliavas su palydovais.

Tą pat vakarą 21 val. 30 min. Dainų Slėnyje bus savanorių kongresui pastatyta misterija, Ant. Ruko parašyta ir B. Dauguviečio surežisuota.

Visuomenė prašoma pagerbti savo dalyvavimu iškilmingajį savanorių kongreso posėdį ir apsilankyti misterijoje. Įėjimas nemokamas.

Rugsėjo 8 d. 10 val. 30 min. Karo aerodrome bus iškilmingos pamaldos ir kariuomenės paradas, kuriame su kariuomenės daliniais dalyvaus Kauno šaulių daliniai ir savanorių kongreso dalyviai. Organizacijos su vėliavomis turės nurodytas vietas aerodrome. Susirinkti ligi 10 val.

20 val. numatomas iškilmingas spektaklis Valstybės Teatre ir liaudies žaidimai bei šokiai Ažuolyne.

Kauno miesto savivaldybė Ukmergės plento pavadinimo *Savanorių prospektu*, kuriuo savanoriai 1919 m. žygiavo į frontą. Kongreso proga plento pavadinimas bus pakeistas ir prikalto lentelės su naujuoju vardu.

Kauno visuomenė kviečiama Tautos šventėje organizuotai dalyvauti ir tinkamai pagerbti kariuomenę ir Laisvės kovotojus savanorius.

DAIŪ ŠVENTĖ UKMERGĖJE.

Rugsėjo 11 d., sekmadienį, Ukmergėje bus Dainų šventė. Dalyvaus nemaža chorų. Jų tarpe ir šaulių chorai.

Šventės išvakarėmis, rugsėjo 10 d., valst. gimnazijos salėj bus simfoninis Valstybės Radiofono koncertas. Diriguos prof. B. Dvarionas. Po to bus stipresnių chorų varžybos. Laimėję bus apdovanoti.

Rugsėjo 11 d. Dainų šventė bus pradėta pamaldomis vietos kariuomenės igulos aikštėje. Mišias giedos jung-

inis choras, pritariamas vietos karo dūdų orkestro. Diriguos Kauno arkikatedros - bazilikos dirig. Konradas Kaveckas. 4 val. Ukmergės stadione bus Dainų šventė. Pirmai daliai vadovaus Žemės ūkio Akademijos muzikų instr. Br. Budriūnas. Bus stipresnių chorų pasirodymas su sudėtingesnėmis dainomis. Antra dalį atliks Gedimino pulko dūdų orkestras. Trečią dalį — jungtinis choras diriguojamas Ukmergės gimnazijos muzikos mokyt. Motiekaičio.

8 val. Valstybinės gimnazijos salėje bus šaulių S-gos choro koncertas. Diriguos prof. Nik. Martinonis. Programoje Beethoveno oratorija „Kristus Alyvų Darže“. Pritaras Radiofono orkestras. Koncerte dalyvaus Valstybės operos solistai: Augaitytė, Bacevičius ir Kučingis.

Dainos reikšmė tautinėse sąmonės ir kultūros kėlimo srityje yra didelė, dėl to šauliai dainininkai turi kuo gausingiausiai dalyvauti savo choruose ir tinkamai pasirodyti.

PRIMAMI DAINININKAI.

I šaulių S-gos chora, diriguojamą š. Nik. Martinonio, nuo rugsėjo 1 dienos ligi spalio m. 1 d. priimami nauji dainininkai. Moterų balsai tikrinami pirmadieniais 18—20 val., vyrų — antradieniais ir šeštadieniais 18—20 val. šaulių S-gos salėje.

ATIDAROMAS SPORTO STADIONAS.

Vilkaviškyje šaulių sporto klubas *Sudavija* rugsėjo 4 d. 13 val. atidaro sporto stadioną. Bus ir šaulių namų pamatų pašventinimas. 14 val. — š. Kovo, LFLS, Sveikatos ir Sudavijos futbolo rungtynės.

KARIUOMENĖS INTENDANTŪROS ŠAULIŲ KUOPOS ŠVENTĖ.

Sekmadienį, rugsėjo 4 d., Kaune Nepriklausomybės aikštėje bus iškilmingas Kariuomenės Intendantūros šaulių kuopos ginklų įteikimas kariuomenei ir šauliams (10,40 val.) ir Ateitininkų salej iškilmingas posėdis (16,30 val.). Iškilmės pradedamos pamaldomis Iguolos bažnyčioje 9,30 val.

ŠAULIŲ NAMAI SKRIAUDŽIUOSE.

Rugsėjo 4 d. bus pašventinti Skriaudžių šaulių namai ir 17 metų būrio sukaktuvės.

RADIJO PUSVALANDIS.

Rugpjūčio 28 d. per šaulių radijo pusvalandį buvo St. Markausko paskaita iš šaulių ideologinės srities, šančių šaulių choro, diriguojamo š. Čeičio, dainos ir pranešimai.

Kitas radijo pusvalandis bus šį šeštadienį, rugsėjo 3 d. 18 val. Bus paskaita Tautos šventės ir savanorių kongreso proga, meninė dalis ir pranešimai.

JAU PRIIMAMA TRIMITO PRENUMERATA 1939 M.

Pirmieji išsirašė (be likusių iš anksčiau užsakytųjų) ir sumokėjo visiems metams: *Baltus Oninas* iš Salocijų, *Kazys Piliponis*, *Juozas Avižienis*, *Vladas Selickas* ir *Juozas Alekna* iš U. S. A., *Kaz. Zilėnas* iš Svedriškių, *Vladas Baltokas* iš Šiaulių, *V. Rinkevičius* iš Sangrūdės, *Elena Barodaitė* iš Kauno, *J. Kilčiūskas* iš Vosiškių, *Vincas Morkevičius* iš Talkonių km. Pumpėnų pašt. ir kt.

Būriai jau dabar pasirūpina gauti iš adm-ijos prenumeratai rinkti lapus.

Nuo dabar ligi galo metų *Trimitas* kaštuoja 2 lit. Dar galima gauti ir nuo pirmojo visus šių metų numerius, atsiuntus 5 litus ir pažymėjus, kad už prenumeratą 1938 m.

Antrajam pusmečiui išrašant dabar kaštuoja 3 lit. Nei vienas šaulys ar šaulys kandidatas negali likti be Trimito! Jei kuris dar neišsirašė, tai tuojau tesiuočia prenumeratą mokesį.

Visi 1938 metų metiniai skaitytojai gaus nemokamai kalendorių.

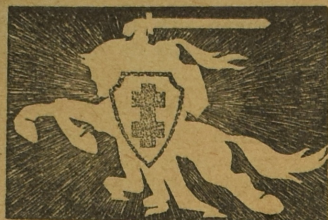
Š. S-gos Loterija.

Mėginkime laimėti!

IŠLOŠTAS 4-TAS TUKSTANTIS.

Ketvirtą tūkstantį laimėjo šaulė D. Miceikaitė Kaune. Dar liko vienas tūkstantis ir kitų stambių laimėjimų. Bilietų galima gauti šaulių būriuose, paštų istaigose ir pas platintojus.

Šios serijos bilietų platinimas protestas ligi š. m. lapkričio 1 d. Ligi to laiko visi platintojai kviečiami baigti platinimą ir galutinai atsiskaiyti.

JN. NORKUS

D a u g i a u d ė m e s i o kultūriniam darbui kaime

Dar ir šiais laikais daugeliu atvejų tinka lotyniškas posakis, kad homo homini lupus est (žmogus žmogui yra vilkas). Šitą mintį neretai primena mums laikraščių kronikos ir pačio kasdieninio gyvenimo faktai. Pasižvalgykime po miestelius ir kaimus. Ar retas reiškinys, kad kaimynas kaimynui visa ko pavydi tik dėl to, kad vienas iš jų dviejų turtingesnis. Kai išžiūrime kaimuose į tų paprastųjų žmonių santykius, tai gauname įspūdį, kad dabar, po Did. karo, kaimuose yra mažiau solidarumo, negu prieš karą. Ten, kur turėtų būti kooperaciniais pagrindais darbas, matai tik varžytynes. O varžymasis dėl menkniekių, dėl garbės ar pavydo, tik kliudo atsirasti bendradarbiavimui, gražiam sutartiniam darbui, kuris duotų ir medžiaginės naudos ir moralinio pasitenkinimo. Išžiūrėjęs į šių dienų kaimo gyvenimą, randi, kad seniau ūkininkai ir mažžemiai geriau tarpusavy suteikdavo, daugiau vienas kitam kuo galėdamas padėdavo: gyvuliais, padargais, žmonėmis ir kuo kitu. Talkos kaime seniau buvo labai dažnas reiškinys. Kiekvienas, galėdamas kuo padėti savo kaimynui, jautė net moralinį pasitenkinimą. Darbymety, ar tai vasarą ar rudenį, kaime galėjai rasti daug įvairaus būdo bendradarbiavimo. Dabar jo vietoj atsistojo visoki sumetimai, nauda.

Dabar kaimas jau kitoks. Dabar ten nepalyginti daugiau spaudos, daugiau šviesos. Žinoma, yra kampelių, kur dar pakankamai rasime tamsumo, o kartu su tamsumu ir negeistinių reiškinų: kerštavimo, pavydo, neužuojautos nelaimėj, net peštynių. Ne visai retas kaime reiškinys, kad visoki neišmanėliai laužo pakelėse mede-

Nevėžis ties Pajuoste.

V. Maželio nuotr.

lius, gadina laukuose paliktus ūkio padargus, sunaikina kitą kurį turtą. Atrodo, kad tokių išsišokėlių ir neišmanėlių beveik niekas nesudraudžia, nepamoko. O šauliai šitokiais atvejais tikrai galėtų daug gero padaryti, nes šaulių visur yra, šauliai turi įtakos kaimynams. Jei čia šauliai tik organizuotai, sutartinai veiktų, tai kaimuose išnyktų daug nekultūringų reiškinų.

Šauliams yra plati dėkinga kultūriniam darbui dirva kaime. Ligi šiol, kiek tenka patirti, ji buvo pusėtina ai pleista, antraeile ar net trečia eile laikoma. O kooperaciniam darbui, kuris ir mažai išmokslinguose kaimiečiuose ugdytų solidarumą, šauliai visur ir visuomet turėtų imtis iniciatyvos ir parodyti gerų pavyzdžių. Tiesa, daug kur šauliai tokių pavyzdžių

parodo, rengdami pavasariais medžių sodinimo dienas. Bet į šį darbą turėtų įtraukti kuo daugiau sia žmonių, o visų pirma tuos, kuriuos įtaria nebranginant medelių.

Čia tik vienas geras pavyzdys kultūringumui kaime ugdyti. O tokių pavyzdžių galime susirasti labai daug. Suminėsime kelis, į kuriuos šauliai turėtų atkreipti dėmesį ir stengtis įvykdyti.

Seniau Lietuvoje buvo labai gražių papročių. Dabar jie baigia nykti. Seniau per Užgavėnes jaunuomenė prasimanydavo gražių pasilinksminimų: čigonus, švuko šokimą, savotiškus važiuojančių maskaradus. Velykų švenčių proga neapsieidavo be susirinkimų, sūpuoklių, margučių; Jonines ypač iškilmingai visi praleisdavo. Taip pat maloniai ir sutartinai, įvairiais

papročiais pajvairindami, praleisdavo Sekmines, Kalėdas, Naujus Metus. Be visa to, nemaža būdavo bendrų darbų, talkų. Visi toki bendravimai, tinkamai organizuoti, įpratins žmones į solidarumą, ugdys draugiškumą, naikins bloguosius įpročius: girtavimą, peštynes, kortavimą ir kitokias nekultūringas pramogas. Šauliai turėtų neleisti galutinai išnykti šiems gražiems senovės papročiams, turėtų juos gaivinti ir ugdyti. Galėtų visur organizuotai sutikti Naujus Metus, organizuoti vietas jaunuomenę kartu praleisti šventes, pajvairinant jas senoviškais papročiais ir kitomis kultūringomis pramogomis.

Didesnieji ir turtingesnieji šaulių būriai, gerų norų vedami, ras dar didesnio ir gilesnio kultūrinio darbo kaime. Toki būriai, įtraukę į darbą savo provincijos mokytojus, agronomus, gydytojus ir kitus inteligentus, gali rudens ir žiemos metu rengti paskaitas, įsigyti kilnojimąjį kiną arba nors projekcinę lempą paveikslams demonstruoti, organizuoti bent miesteliuose kooperatyvus, taupoma-

sias kasas, bankelius, jaunųjų ūkininkų ratelius, skaityklas. Reikia tik noro ir iniciatyvos, o veiklių ir šviesių žmonių tokiems darbams šiais laikais ne tik miestuose, bet ir kaimuose jau pakankamai suras.

Nereikėtų pamiršti ir dar kai kurių naudingų visuomenei ir valstybei darbų. Čia turime galvoj mūsų krašto gyvūnijos apsaugojimą.

Dar netolimoj praity Lietuvoj buvo nemaža įvairių žvėrelių, laukinių gyvulių ir paukščių, kurie dabar jau visai baigia nykti. O vis tai puošė mūsų gamtą, mūsų laukus ir miškus. Šiandien ir mes jau pasigendame jų, kaip kad A. Baranauskas savo laiku pasigedo Anykščių šilelio gyvūnijos. Dabar įvairūs nenaudėliai juos ne medžioja, bet naikina. Kad ir praėjusią žiemą teko nemaža ir laikraščiuose skaityti, kad daugelis mūsų neišmanėlių žmonių, o kai kur ir visai blogos valios, pasinaudodami gilia žiema, įvairiais būdais naikintė naikino maisto beieškančias prie tvorų kurapkas, užuot joms padėję apsiginti nuo

bado. Ar maža yra tokių, kurie ne tik kurapkas, bet ir kitus nekaltus laukinius paukščius ir gyvulėlius naikina kilpomis, spąstais, nuodais, naikina jų lizdus, medžioja draudžiamu metu. Kiek jie pridaro žalos mūsų gražiajai gyvūnijai?! Jeigu jų dabar tinkamai nesudrausime, tai po metų kitų mūsų laukai ir miškai bus tušti. Taisyklinga medžioklė gyvūnijos neišnaikina; ji pakankamai ją apsaugoja. Tai rodo Rytprūsių pavyzdys, kur dėl taisyklingos medžioklės įvairios gyvūnijos yra daug apščiau, negu mūsų krašte, nekalbant jau apie tai, kad Rytprūsiuose medžioklė duoda nepalyginti daugiau pelno kaip Lietuvoje. Tai yra dėl to, kad ten nėra brakonierių. Ir šiuo atžvilgiu turime būti tvarkingi ir pavyzdingi. Jeigu kiekvienas susipratęs pilietis laikytų savo pareigą kovoti su brakonieriais ir globotų mūsų gyvūniją, tai šiuo reikalu netektų skųstis. Timike, kad mūsų šauliai (o kuriame kaime jų nerasime?), stropiai dirbdami kitą kultūrinį darbą, atkreips tinkamą dėmesį į šį reikalą ir jį kaip reikiant su-

Nemunas Kauno apylinkėje.

Mūsų ulanai manevruose.

V. Maželio nuotr.

Šaulys ir žirgas.

Mano žirgas ristas,
Kepurėlė juoda,
O kas man bernuželiui
Uliavot neduoda!

Iš liaudies dainelių.

Nuo pat giliųjų amžių visur plačiai buvo žinomas lietuvių raitelio vardas. Ypač tą vardą žinojo nuolatiniai lietuvių engėjai kardininkai, kryžiuočiai ir lenkai, kurių grobuoniškiems žygiams Lietuvoje, drąsūs to krašto raiteliai visada pastodavo kelią taip, kad nei puikus kryžiuočio kardas ar stiprūs šarvai neatlaikydavo lietuvių raitelio kirčio. Neveltui lietuvių raiteliai minimi jau tų amžių kronikose, kaip geri stiprūs kariai, tvirtai sėdį balne ir puikiai valdą kardą.

Anais senovės amžiais gyvenančiam plačiose giriose, tarp nuolatinių pavojų lietuviui geriausia ir

patogiausia susisiekimo priemonė buvo žirgas. Jis tarnavo lietuviui karo žygiuose, medžioklėse, laukų darbuose ir net pramogose. Kiekvienas lietuvis vyras stengėsi turėti žirgą, o jei turėjo, tai savo žirgą brangino kaip geriausią draugą. Kad lietuvis labai mylėjo savo žirgą, matyti ne tik iš gausių liaudies dainų, bet ir iš istorijos puslapių, kur dažnai minimos kunigaikščių laidotuvės, kartu sudeginant ir jo mylimąjį žirgą. Tada lietuvis taip buvo pamilęs žirgą, kad manė, jog ir mirus ten, aname pasaulyje, be žirgo gyvenimas jam nebus įmanomas. Žirgas lietuviui buvo viskas. Jis buvo jo kovų, nelaimių, laimčių ir kelionių draugas. Tada kovos laimė priklausė tik nuo šaulio ir jo žirgo.

Mes, šauliai, esame anų senųjų amžių lietuvių tradicijų saugotojai, mes esame ta senoji, šimt-

tvarkys. Juk kiekvieno lietuvi, juo labiau šaulio, yra morali priedermė visomis jėgomis kovoti su esamais netvarkingumais ir nusi-kaltimais.

Tas pat galima pasakyti apie mažųjų vandenų žuvis. Paskutiniiais metais mažuosiuose vandenyse žuvis ne žvejoja, bet tiesiog naikinta naikina. Naikino gautais (trubicomis), šniūrais, užspėsda-

mi vandenį ir kitaip. Jeigu taip ilgiau būtų, tai ir šioj srity mūsu gamtos turtas visiškai išnyktų. Turime ir čia kovoti su visa tuo, kas yra neleista ir uždrausta, turime ir šiaja sritimi pasirūpinti. Čia taip pat yra ir dėkingas ir visam kraštui naudingas darbas.

Būkime visais atvejais teisingi piliečiai ir sutvarkykime tai, kas yra neatidėliotinai tvarkytina.

mečiais žydėjusi kariška lietuvių šeima, laukianti savo vado ženklų, kada reikės griebtis ginklo ir skubėti priešui kelio pastoti. Bet ar mūsų žirgai eiklūs? Ar turime mes daug žirgų? Ne! Nedaug tėra šaulių žirgų turinčių, kiti žiūrime į žirgą kaip į atsilikusią ir karui mažai naudingą priemonę. Labai klystame. Nors dar ir ne tie senieji amžiai, kada lietuvis kovojo kumščiu, kalaviju, lanku ar buožė, ir turime visa tai, ką modernus pasaulis teikia, nors dabar nėra plačių ošiančių girių ir jų buvimo vietas raizgo geležinkelio tinklai, plentai ar vieškeliai, nors turim autobusus, tankus, lėktuvus, bet žirgo reikšmė karo metu nei kiek nemenkesnė kaip anais laikais. Karys raitelis ir šių dienų gyvenime turi labai daug reikšmės ir dabartinių modernių kovų metu jis yra be galo svarbus. Šauliai, sukrukskime ir dar sparčiau organizuokimės į šaulių raitelių vienetus. Labai džiugu, kad jau keliuose būriuose įsikūrė tokie vienetai ir spėjo gražiai pasirodyti. Tačiau to dar nepakanka.

Kam tik prieinamas žirgas, ypač ūkininkai, imkimės arklių pagerinimo reikalo, rūpinkimės tinkamesne jų priežiūra, o tai pasieksime burdamiesi į šaulių raitelių vienetus. Tik tada bernelis galės pasididžiuoti, kada jis bus ne tik puikus raitelis, bet taip pat turės ir gerą, rinktinį žirgą.

Pr. K-ca.

URVO PASLAPTIS /

J. ŠILKINIS

Žvainių laukuos pliakalnis didžiulis stūkso
nuo užmirštų seniai laikų.
Pakalnės jo apartos jau, tiktai kaip kupstas
viršūnė žaliuoja krūmais kadugių.

Pietų šlaite — pradžia giliausio urvo,
kuriojo pabaigos lig šiol nesužinojo nieks.
Ką slepia jis? Ir kurgi
veda? Ir ar ilgai tą paslaptį dar slėps?

Jei įmesi į urvą akmenį,
tai skamba, skamba, skamba sidabru...
O kaimo seniai atmena,
kaip kalne būdavę seniau baisu,
kaip baltas raitelis išjodavęs vidunaktį
skrajoti miegančiuos laukuos,
kaip šiurpas žmogų budintį
nukrėsdavęs pamačius žmogų be galvos.

Jaunųjų nieks šiandieną
nėr matęs šitokių daiktų,
tačiau vidunaktį visviena
baisiam kalne neramu:
tai išplaukia garsai neaiškūs, duslūs,
tai žvangina skardžiai kardais,
lyg milžinų šimtai ten muštus
su milžinų šimtais.

*

Jaunimas kaimo vakarojo ir šoko,
dainuodami liūdnas dainas;
išėjo kalbos apie tokį,
kurs kalne visąnakt iškęs.
Ne, ne! Drąsuolio tokio nesurasim:
perdaug jau ten baisu.

„Nebūkim bobos, vyrai! Meskim
tuos plepalus vaikų!“
Žodžius tuos tarė Simas Mankus,
siuvėjas jaunas ir guvus,
po visą kraštą išsitrankęs
ir juokdarys baisus.
Nepatikėjo niekas jam. Kiti net šiepė.
O jis sau kirtos su visais.
„Derėkimės! Matyt, kad nieko
kito man su jumis čia neišeis“.

Derybos baigtos, ir sumušti delnai, ir Simas
eina prieš vidunaktį kalnan.
Širdis sparčiau vis plakti ima,
kaip kad plaktų ir tau ir man.
Naktis rami, žvaigždėlės mažos mirksi,
mėnulis šviečia sidabru,
nuo kalno tiesiasi, kaip pirštai,
ilgi šešėliai kadugių.
O Simas vis aukščiau į kalną kopia,
ir urvas jau čia pat, arti,
bet neramu, baisu, širdis lyg sofa,
ir rodosi, kad čiups tave ranka žiauri.
Mielai sugrįžtų Simas: baimė
jau vaikšto kūnu šiurpuliais.
Bet kaip čia grįžt, kad kaimas
netvers juokais.

Ir mūs drąsuolis — vis pirmyn į kalną.
Štai — urvas, kadugiai.
Pabraukia Simas kaktą delnu —
šalta rasa, o kūnas — šiurpuliai.

*

Tyla kaip amžinoj kapų ramybėj,
tik urvo gąsdina juoda anga,
tik širdį neramumas gnybia,
nuo tos tylos lyg sukasi galva.
Simas prisiglaudė akmens ir laukia,
kuomet pavojus eis,
kuomet pradės iš urvo
žvangėt garsų šimtais.
Gal valanda visa praėjo,
o gal akimirka viena,
dar Simas nieko negirdėjo, —
ramios nakties rami tyla.
Tik nuolat akys merkiiasi ir miegas
vis stengiasi apimt lyg svaigulys...
Ne, ne! Teneužminga niekas:
nubaus baisioji paslaptis.
Ir Simas išplėtė akis ir žiūri,
skaičiuodamas skaisčias žvaigždes...

Staiga praviro geležinės durys.
Ir kas išeis iš urvo? Kas?
Norėtų bėgti nuo pavojaus
ir nebegrįžti niekuomet,
bet nebeklauso rankos, kojos
ir lyg širdis nustojo plakt.

Jau skamba plienas ir trimitai,
artyn, artyn šitie garsai;
iš urvo vienas paskui kitą
pradėjo eiti karžygiai.
Gal jų šimtai, gal tūkstančiai išėjo,
išsirikiavo kalne gretomis.
Ilgai toli valio skardus skambėjo,
kai pasirodė jis.

Šarvai sidabro mėnesienoj blizga,
užtrauktas šalmas ant akių,
bet akys mato viską —
ir Simą krūmuos kadugių.
„Tu nebijok, jaunuoli, — sako Simui, —
nebaisūs mes nakties tyloj,
galybę mūsų tesužino
kardais švytuojančioj kovoje.
Kad atėjai šią naktį gaudžią,
kad pasirodei toks drąsus,
duok ranką, — spaudžiam,
ir svečias būk pas mus“.
Ir vadas Simui spaudžia ranką,
juos apsupa visi kariai.
Lyg dunda požemiuos patrankos,
kai veda svečią milžinai.

*

Už geležinių urvo durų
sidabras, marmuras, šilka...
Kur Simas žvelgia, kur pažiūri, —
išsirikiavę karžygiai.

Jie ėjo laiptais marmuriniams,
jie ėjo menėn didelėn,
kurios išpuoštos begaliniai
ginklais ir kailiais ir žvaigždėm.
„Šiandien puotausim, — vadas sako, —
midus lai teka ir alus;
lietuviui visuomet užteko
vaišių, jei svečias jo brangus“.
Ir liejos taurės žalio vyno,
midaus auksinio ir alaus,
kai Simą karžygiai vaišino
lyg vaišėmis dangaus.
O pulko vadas sidabrinis,
priglaudęs Simą prie peties,
jam taip kalbėjo:

„Nieks nežino
mūs kalno urvo paslapties,
bet tau, drąsiam, šauniam jaunuoliui,
išdrįsusiam ateit šįnakt,
tebus pažįstama nuo šiolei,
kas šičia dedasi kasnakt.
Man vardas — Rimas Nerimaitis,
aš dar iš tų senų laikų,
kai garbinom savus dievaičius,
kai buvo Lietuvoj ramu.
Gražiai tuomet gyveno žmonės
mūs žalio krašto paupiais:
medžiojo giriose ir kloniuos,
gyveno savo rūpesčiais.
Tačiau pirmi čia atsibastė
kaimynai lenkai iš pietų;
panūdo jiems kaip nors atrasti
šaltinį Lietuvos turtų.
Pasiskelbė pasauliui jie, jog eisią
pakrikštyt mus,
ir taip pradėjo kovą baisią,
mūs kraštas tapo neramus.
Jie siuntė vyskupą Vaitiekų,
Brunoną, vokiečių, taip pat;
tuos vyskopus kariai lydėjo,
ir mūšiai būdavo kasmet.
Kieti mes buvom, narsūs,
ir lenkams mus paimt sunku, —
jų kunigaikštis Konradas pagalbon
sau pasiprašė vokiečių.
Tad nuo labai senos gadinės
tas lenkas pardavė mus jiems,
ir mes, čia paslapty išlikę,
nerimsime visvien,

kolei atkeršysim už brolius mūsų,
kol nebeliks jau sąskaitų;
tegu nemano ramūs būsią, —
aš su savais kariais budžiu...“
Kanka pamojo kalno vadas.
„Ak, pasakot graudu!
Bet kai kovon bus eiti metas,
juk su mumis eisi ir tu?“
„Ak, veskie tik! Ir aš ir tūkstančiai išėitų!
Kovos kaip vienas Lietuva!
Už laisvę gražią, laisvę skaisčią
ims ginklą kiekviena ranka!“

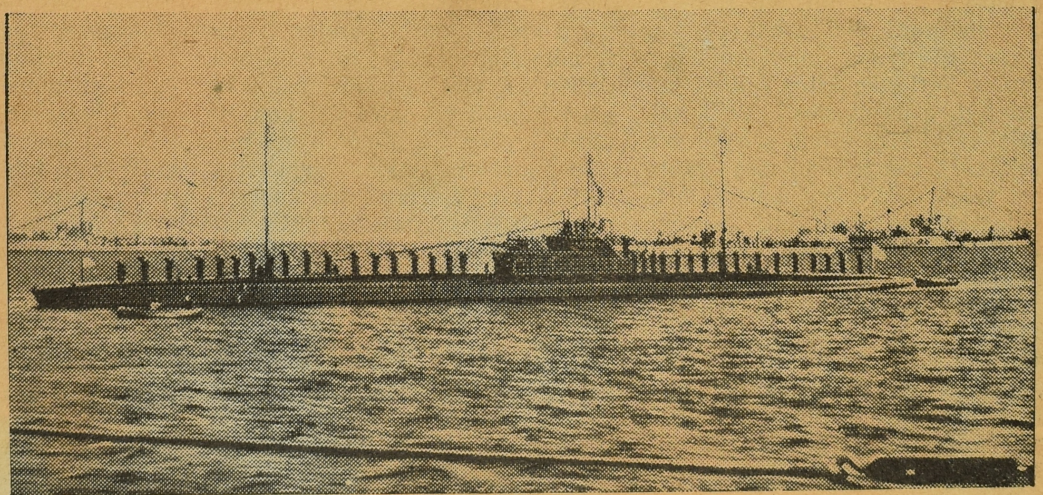
Ilgai svečiavos mūsų Simas
pas karžygius senus.
Tik pinas jam prisiminimai...
(Gal buvo per stiprus midus).

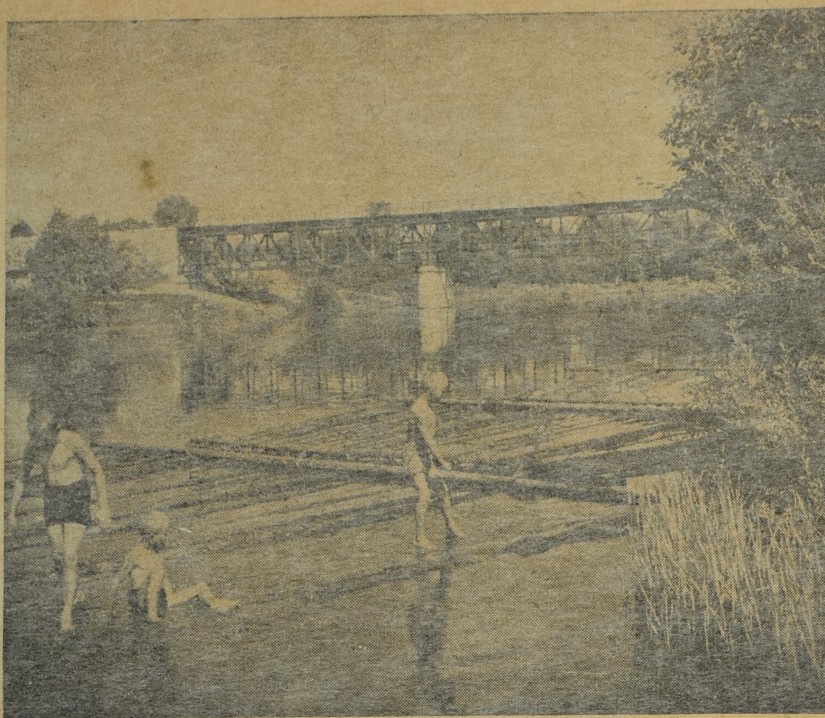
Saulutė gražų rytą teka.
Negrįžta Simas į namus.
Jaunimas kuždasi ir šneka:
„Tai kas dabar, vyručiai, bus?
Dėl kvailo ginčo bus padėjęs
jaunuolis savo galvą tik.
Ir kam mums leisti jį reikėjo?
Vai kam? Sakyk!“
Taip bekalbėdamas jaunimas
prilipo kalno urvą jau,
ir vienas garsiai šaukti ima:
„Aš šito niekad nemaniau!“
Po kadugiais sau miega Simas
ir linksmas šypsos pro sapnus.
„O tai drąsumas! Pašėlimas!
Pabusk, brolau! Pabusk!“
Pramerkė Simas vieną akį,
pašoko: „Kurgi karžygiai?
Pradingo... Bet ką sakė,
papasakosiu jums, draugai.

Dabar tamsiausią, niūrią naktį
Žvainių jaunimas drįs
praleist ant šito kalno,
nes traukia ten širdis.

Povandeninis laivas parade.

Sventoji ties Anykščiais.

V. Maželio nuotr.

VI. Viliūnas

Knygnešys

Naktį šaltą, naktį gūdžią
Sunkaus vargo nukamuotas
Ėjo senus knygnešys,
Jo sermėga apiplyšus,
Karnų vyžos senos, kliauros,
Ant pečių sunkus krepšys.

Daug jis baimės iškenlėjo,
Daug jis vargo kantriai nešė
Laisvei mylimos tautos.
Jis, lyg pranašas galingas,
Skelbė šventą rašto žodį
Brangiam kraštui Lietuvos...

Daug graudžių prabėgo metų
Knygnešys garbingai triūsė —
Vilko laikraščius slaptai —
Krito sunkūs vargo pančiai,
Užtekėjo laispės saulė —
Esam laisvi amžinai!...

Vardas knygnešio senelio
Lietuvoj skambės daug metų —
Jam garbė per amžius bus
Darbas kilnus, darbas šventas,
Darbas meilės pagimdytas
Niekados veltui nežus!...

Susirūpinkim karine literatūra

Šaulių Sąjunga dirba dviem pagrindiniais frontais — kariniu ir kultūriniu. Turėdami prieš akis ūkanotą pasaulio taikos padangę ir galimo naujo karo perspektyvas, siekiame sukarinti visą tautą, nes ateities kare kovos ne tik valstybių kariuomenės, bet kare dalyvaus ir visa tauta. Nuo moralinio ir materialinio tautos pasiruošimo priklausys ir vienoks ar kitoks jos likimas. Todėl labai aišku, kad daugelis valstybių tam dalykui labai stropiai ir intensyviai ruošiasi. Norėdami išsaugoti taip sunkiai iškovotą šalies laisvę ir mes negalime būti tik stebėtojai, bet taip pat turime ruošti tautą visokiems netikėtumams. Tautos karinime kitos tautos jau yra toli pažengusios. Vokiečiai, italai ir kiti karinimo srityje yra tiek toli pažengę, kad visa tauta yra viena didelė kariuomenė. Mes šioje srityje, palyginti nesame dar tiek pažengę, todėl šiuo klausimu ir mums reikia susirūpinti.

Paskutiniaisiais metais kariuomenės ir visuomenės susiartinimui ruošiamos šventės, kurios yra naudingos ir iš tikrųjų tautoje žadina karinę dvasią ir ryžtumą. Tačiau vienos šventės per metus dar neužtenka tikram suartė-

jimui. Šalia to reikia ieškoti dar ir kitų priemonių krašto karinei dvasiai kelti. Tarp kitų krašto karinimo priemonių svarbią vietą reikia skirti karinei literatūrai, kuri kituose kraštuose yra labai išaugusi. Populiari karinė literatūra, pritaikyta įvairaus amžiaus ir išsilavinimo žmonėms, turi labai didelės karinės auklėjamosios reikšmės. Ne ką kitas, kaip tik kamai paruošta ir pritaikyta masėms karinė literatūra taip labai sukarino vokiečių tautą. Dar pradžios mokyklą lankantieji vokiečių vaikai gauna pasiskaityti jiems pritaikytos karinės literatūros apie vokiečių garsius žygius ir laimėjimus, apie jų tautinius didvyrius. Net pradžios mokyklos uždaviniai liečia karo dalykus ir karinį gyvenimą. Žinoma, ne mažiau gausi yra ir kita karinė literatūra, kuri skiriama jau suaugusiems. Ji toliau tęsia pradžios mokykloje pradėtąjį darbą.

Turint prieš akis kitų kraštų pavyzdžius, reikėtų ir mums šiuo klausimu susirūpinti. Mūsų karinė literatūra, palyginti, yra negausi. Tiesa, turime vieno antro nepriklausomybės kovų dalyvio karinių atsiminimų, tačiau beveik visi jie parašyti nepopuliariai ir

įdomūs yra tik karo reikalų specialistams. Plačiųjų masių tokie veikalai neišjudins. Reikia populiarios beletristinė forma parašytos karinės literatūros, pritaikytos vaikams, jaunimui, ir suaugusiems. Mūsų istorija ir nepriklausomybės kovos medžiagos ir temų tam reikalui duoda labai daug. Tik reikia mūsų rašytojų gabios plunksnos populiariai atvaizduoti mūsų jaunutės kariuomenės netolimoms praeities garbingus žygius su kelis kartus gausingesniais priešais. Nenutoldami nuo istorinės tiesos ir įvykius apvilkdami gražia beletristinė forma, duotų įdomios ir karinių atžvilgiu vertingos literatūros, prieinamos plačiai visuomenei. Skaitydama karinę literatūrą visuomenė nejučiomis kariškai nusiteiktų, jaustų ir galvotų ir tuo būtų prisidėta prie mūsų tautos sukarinimo.

Minėta karinė literatūra, aprašanti mūsų kariuomenės ir tautos didvyrių darbus, turėtų būti nebrangi ir visiems prieinama ne tik turinio, bet ir kainos atžvilgiu.

Šaulių ir partizanų kovos dėl laisvės taip pat gali duoti labai dekingos medžiagos.

Ign. Kinderis.

Anglija gins Čekoslovakiją

SIMONO PAREISKIMAI IR JŲ ATGARSIAI. PASKUTINIAI ČEKOSLOVAKIJOS VYRIAUSYBĖS NUSILEIDIMAI. HENLEINO PARTIJA TEBESIAUSIASI. HORTI IS VOKIETIJOS GRIZUS. BLOGI VATIKANO SANTYKIAI SU ITALIJA IR VOKIETIJA. AUGA ITEMPIMAS DANCIGO IR LENKIJOS SANTYKIUOSE. IS KINIJOS IR JAPONIJOS KARO FRONTU.

Vokietijos ir Čekoslovakijos santykiai tebekelia didžiausią susirūpinimą. Čekoslovakijos vyriausybė, lordo Runcimano patariama, daro Henleino partijai vieną po kito vis didesnius nusileidimus, tačiau tie nusileidimai Čekoslovakijos nacionalsocialistų nepatenkina. Jie tebereikalauja priimti be sąlygų visą jų paskutinio partijos suvažiavimo nutarimą, einantį prieš Čekoslovakijos valstybės vieningumą. *Lordas Runcimanas po ilgų derybų su abiem pusėm pasiūlė pagaliau dar vieną sutakymo būdą.* Pagal naują projektą Čekoslovakija turėtų būti padalinta kantonais, kaip Šveicarija. Kiekvienas kantonas turėtų plačią autonomiją. Vieną ar kelis kantonus sudarytų ir sudėtų kraštas. Tuo būdu sudėtų vokiečiai gautų plačias savi-valdybes. Spaudos žiniomis, Čekoslovakijos vyriausybė sutiko tą projektą priimti, kaip paskutinį nusileidimą iš savo pusės, jeigu ir Henleino partija juo pasitenkintų. Runcimano misijos narys Ashton-Gwatkinas su nauju projektu skubiai nuvyko į Londoną ir painformavo Britų vyriausybę apie susidariusią būtį. Kaip praneša anglų laikraščiai Londono politiniuose sluogsnuose Čekoslovakijos vyriausybės nuolaidumas padarė labai gražų išpūdį. Tačiau ir čia buvę pripazinta, kad toliau Čekoslovakijos vyriausybė jau nebegalinti eiti, nesukeldama pavojaus savo krašto neliečiamybei.

Tuo tarpu Henleino partija, dar nepaskelbus oficialiai naujo projekto, ji jau atmetė, kaip neatitinkantį tos partijos reikalavimų visumos. *Ir ne tik atmetė, bet dar paskelbė atsisaukimą į partijos narius, patardama pasinaudoti, reikalui esant, „legalaus apsigynimo“ teisėmis.* Toks Henleino partijos žygis padarė Anglijoje labai blogą išpūdį. Atrodė, kad Čekoslovakijos nacionalsocialistai visiškai nesirūpina susitarti su vyriausybe, o priešingai, ieško progos padėčiai paaštrinti. Užsienių spauda atvirai prikišo Henleino partijai, kad ji siekianti sukelti sudėtų krašte pilietinį karą ir parengti tuo Vokietijai dirvą įsikišti.

Toks priekaištas remiasi dar ir ta aplinkybe, kad *Vokietijos spauda dabar smarkiai puola Čekoslovakiją.* Tuo tarpu ties Čekoslovakijos — Vokietijos siena eina didžiuliai reicho kariuomenės manevrai. Čia yra su-trauktos didelės reicho karo pajėgos. Paskubomis statomi sustiprinimai, gabenama karo medžiaga ir t. t., lyg netrukus būtų numatomas puolimas. Greta to viso, pasaulinę spaudą ap-lėkė žinia, kad Vokietija kreipusis į SSSR, Jugoslaviją ir Rumuniją su išpėjimu, kad trečiojo reicho išikišimas į sudėtų vokiečių reikalus neturėtų būti laikomas Čekoslovakijos už-puolimu. Viešoji nuomonė šitą Vokietijos demaršą išsiaiškino kaip mėginimą išsirutinti minėtų valstybių neutralumą numatomame kare. Tatai kilusį pasaulyje susirūpinimą dėl taikos dar labiau padidino.

Buvo aišku, kad taikai gresia rimtas pavojus. Pradėta spėlioti, kad per nacionalsocialistų kongresą Nurenberge rugsėjo 5 d. Hitleris kaip tik padarysias pareiškimų, kurie sudrum-

sią taiką. Užsienių spaudoje pasirodė žinių, kad *Hitleris pareikalaus Nurenberge gyventojų balsavimo Sudėtų krašte.* Kadangi iš anksto yra žinoma, kad toks balsavimas priverstų prie Čekoslovakijos padalinimo, prie ko nei Prancūzija nei Didžioji Britanija neketina prileisti, tai Vokietijos vado reikalavimas turėtų sukelti karą. Turėdami tai galvoje, Paryžiaus ir Londono politiniai sluogsniai rado reikalinga išpėti Vokietiją, kad ji susidurs su griežtu Prancūzijos ir Didžiosios Britanijos pasipriešiniu, jeigu pasiryš pulti Čekoslovakiją.

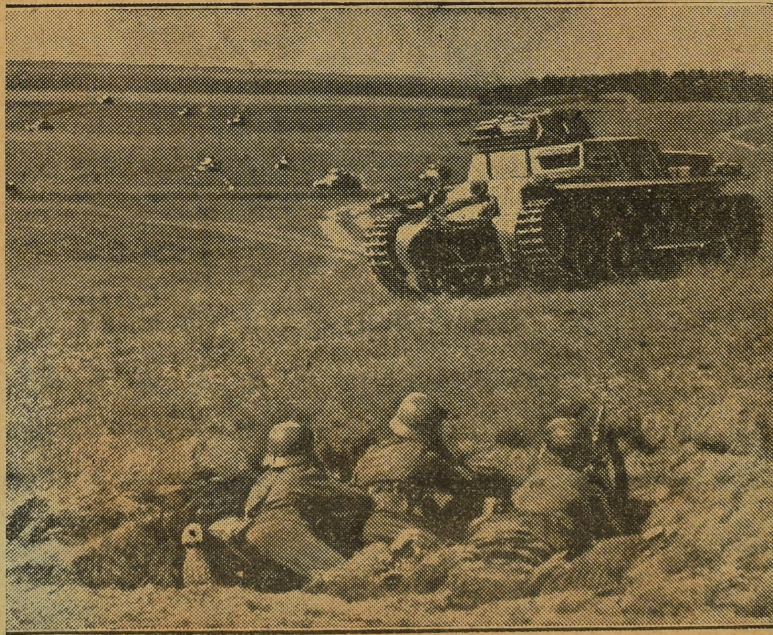
Ypač svarbus buvo toks išpėjimas iš Didžiosios Britanijos pusės. Politiniuose sluogsnuose tebemanoma, kad *Vokietija nepuls Čekoslovakijos, jeigu tikrai žinos, kad greta Prancūzijos ir SSSR stos jos ginti ir Anglija.* Dėl to Britų vyriausybė, apsvarsėsiusi susidariusią būtį, nutarė Vokietiją išpėti. Po Chamberlaino, Halifaxo ir Simono pasitarimų su Ashton-Gwatkinu buvo pavesta Simonui padaryti Britų vyriausybės vardu atitinkamus pareiškimus. Kalbėdamas Lanarke (Škotijoje) rugpjūčio 27 d., Simonas ir išdėstė Britų vyriausybės nusistatymą Čekoslovakijos klausimu. Primitytinai pabrėždamas, kad Didžiajai Britanijai rūpi išlaikyti taiką visose pasaulio dalyse, jis pažymėjo, kad *Čekoslovakijos reikaluose Britų vyriausybė pasilieka prie nusistatymo, kuri išdėstė savo kalboje parlamente Chamberlainas kovo 24 d. Kitai sakant, Britų vyriausybė kovos šalia Prancūzijos, jeigu pastarąjį tektų ateiti Čekoslovakijai į pagalbą.* Simonas be to atkreipė dėmesį į Runcimano misijos didelę moralinę reikšmę. — *Lordas Runcimanas, —* sako Simonas, — *atstovauja Prahoje ne Britų vyriausybei, o visiems tiems, kuriems rūpi*

taika pasaulyje. Dėl to visų geros valios žmonių pareiga yra rūpintis, kad jo misija būtų palengvinta, o ne pasunkinta.

Simono kalboje nebuvo jokių griežtesnių žodžių, nukreiptų prieš Vokietiją. Tačiau ir Berlyne ir Romoje ta kalba buvo suprasta taip, kaip ji turėjo būti suprasta, t. y., kaip Britų vyriausybės viešas išpėjimas. Dėl to Berlyno politiniuose sluogsnuose ta kalba sukėlė tam tikrą nusivylimą, nes čia buvo tikimasi, kad Didžioji Britanija neužsisistos rimtai už Čekoslovakiją. Tą nusivylimą didina dar ir toji aplinkybė, kad *Simonas savo kalboje priminė Hullo ir Rooseveltto pareiškimus bendros taikos reikalais ir lyg davė suprasti, kad tarp Amerikos ir Didžiosios Britanijos išpėjimų yra tiesioginis ryšys.*

Suprantama, kad visi, kam rūpi taika, džiaugiasi dėl Didžiosios Britanijos žygio. Prancūzų spauda reiškia nuomonę, kad karo šalininkai Vokietijoje dabar supras, kad joks „žai-binis“ karas susidariusiomis aplinkybėmis dabar nėra įmanomas. *Taika remiančios jėgos yra jau užaliarmuotos ir tiek susikonsolidavusios, kad sugebės atremti bet kurį pavojų taikai.* Dėl to prancūzų spaudos many-mu Trečiasis Reichas vengias, avantiūros, kuri nežinia kuo dėl jo galinti pasibaigti. Be to daug reikšmės dėdama ir taikingiems Hitlerio pareiškimams.

Šiomis dienomis grįžo iš Vokietijos admiralas Hortis, Vengrijos regentas. Viešint jam pas Hitlerį, užsienių spaudoje buvo pasirodę įvairių spėlojimų dėl tų pasitarimų, kurie ėjo tarp jo ir reicho vadovybės. Kadangi Vokietijai svarbu yra turėti Vengriją savo įtakoje, tai manoma, kad iš reicho pusės buvę pasiūlyta už tai Vengrijai didelių politinių ir ekonominių

Vokiečių tankai manevruose.

A. a. ats. plk. Pr. Jackevičius

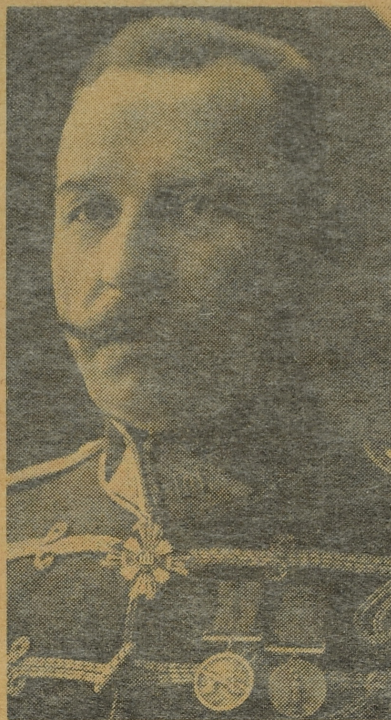
Savanoriai kūrėjai, besiruodami savajam pirmajam kongresui ir į jį belaukdami taip pat ir savo buvusių vadų, pasigenda gyvųjų tarpe daugelio savųjų, kartu išgyvenusių garbingųjų žygių vargus ir džiaugsmus. Štai beveik kongreso išvakarėse savanorių kūrėjų eilės ir vėl praretėjo vienu savanoriu karininku, buvusiu mūsų kavalerijos pulkų vadu Nepriklausomybės karų metais ir vėliau. Rugpjūčio 25 d. 15 val. mirė atsargos puikininikas Pranas Jackevičius, kurį kiekvienas savanoris kūrėjas raitininkas pažino, nes jis jau nuo 1919 m. vadovavo mūsų raitininkų daliniams.

A. a. ats. plk. Jackevičius gimė 1877 m. spalio 5 d. Pamarnokų km., Subačiaus val., Panevėžio aps. Baigęs Vilniaus realinę mokyklą, pasirinko karinę tarnybą. Ten pat Vilniuje stojo į karo mokyklą ir 1902 m. ją baigęs liko tarnauti rusų kariuomenėje karininku. Vėliau 1911 m. Carskoje Selo baigė specialius rusų raitininkų kursus.

Kilus Didžiajam karui, velionis raitininkų pulkų eilėse dalyvavo kovose ir karo pabaigoje pasiekė rotmistro laipsnį.

Rusijai pasitraukus iš Didžiojo karo sukuriu, ats. plk. Jackevičius su lietuviais tremtiniais 1918 m. grįžo į Lietuvą ir išgirdęs, kad Vilniuje organizuojasi Lietuvos kariuomenė, vėl patraukia senaisiais savo keliais — į Vilnių karo tarnybon, tik šį kartą jau nebe į svetimųjų eiles, bet į savąsias lietuviškąsias. 1918 m. gruodžio 10 d. stojo savanoriu kai dar Lietuva turėjo vos keliasdešimt naujai atvykusių karių savanorių, kai dar buvo tik patį mūsų kariuomenės užuomazga, ir rytojus labai neaiškus.

Vilniuje velionis 1918 m. gruodžio 13 d. buvo paskirtas etapo komen-

A. a. ats. plk. Pr. Jackevičius, buv. kavalerijos viršininkas.

dantu. Tačiau neilgai teko Vilniuje išbūti. 1919 m. sausio 5 d. bolševikai užėmė Vilnių ir Lietuvos kariuomenės organizavimas buvo perkeltas į Kauną. Čia netrukus velionis buvo perkeltas į kavalerijos dalinius, kai tik jie 1919 m. pradžioj buvo pradėta

organizuoti. Velionio raitininkiškas patyrimas greit jį iškėlė jaunosios kariuomenės raitųjų eilėse. Sudaryto 1 raitelių pulko vadu iš pradžių buvo paskirtas švedų kariuomenės majoras Hoeger. Tačiau jis svetimas žmogus ir nemoka lietuviškai, negali tinkamai organizuoti ir tvarkyti pulką. Pulko vado padėjėju skiriamas plk. Jackevičius, kuris, iš tikrųjų, buvo faktiškas vadas, nes ant jo pečių gulė visos raitelių pulko organizavimo ir tvarkymo darbas. Nuo 1919 m. liepos mėn. velionis jau paskiriamas 1 raitelių pulko vadu ir su pulku išvyksta į frontą. Šis pulkas vėliau buvo pavadintas dabartiniu gusarų pulku.

Po smarkių kovų su lenkais buvo jaučiamas reikalas turėti daugiau kavalerijos dalinių. 1920 m. lapkričio 30 d. pradėdamas steigti 2 raitelių pulkas (dabartinis ulanų). Šio pulko organizatoriumi ir pirmuoju vadu skiriamas plk. Jackevičius ir tose pareigose išbuvo ligi 1926 m. sausio 1 d. Paskui vėl grįžo atgal vadovauti 1 raitelių pulkui.

Nuo 1929 m. vasario 13 d. ligi 1932 m. liepos 22 d. buvo 1 gusarų pulko vadu ir kavalerijos viršininku. Nuo 1932 m., perdavęs pulką kitam, liko vien tik kavalerijos viršininko pareigose ligi 1934 m. gegužės 1 d., kada dėl nusilpnėjusios sveikatos buvo paleistas į atsargą.

A. a. ats. plk. Jackevičius buvo apdovanotas Vytauto Didžiojo 3 laipsnio ordinu, D. L. K. Gedimino 3 laipsnio ordinu, Savanorių Kūrėjų ir Nepriklausomybės medaliais. Taip pat buvo apdovanotas ir Latvijos nepriklausomybės medaliu.

Rugpjūčio 27 d. a. a. plk. Jackevičius buvo iškilmingai palaidotas Kauno kapinėse, dalyvaujant raitininkų daliniams, karininkams, raitininkų pulkų atstovams ir visuomenei.

lengvatų. Reichas pažadėjęs net garantuoti Vengrijos sienas. Tačiau tuo pačiu laiku, kaip yra žinoma,ėjo Vengrijos derybos su Mažąja Santarve. Vengrijos vyriausybė suprato, kad daugiau laimės, laikydama savarankiškai. Dėl to dabar Vengrijos politika santykiuose su Vokietija ir Mažąja Santarve galinti būti trumpai šitaip apibūdinta. *Vengrija sieks glaudesnio kultūrinio ir ekonominio bendradarbiavimo su Vokietija, taip pat ir su Mažąja Santarve, jeigu bus patenkinamai išspręstas mažumų klausimas. Tačiau bendradarbiavimas su Mažąja Santarve negali būti nukreiptas prieš Vokietiją.*

Paskutiniu laiku vėl žymiai pablogėjo Vatikano santykiai su Italija ir Vokietija. Pradėjus Italijoje skelbti rasizmą, santykiai tarp Šv. Sosto ir italų tiek įsitempė, kad manoma, jog nauji kardinolai nebebūsią daugiau skiriami iš italų tarpo. Ir popiežiui mirus, naujas popiežius busias renkamas greičiausiai iš kardinolų ameri-

kiečių. Taip pat kalbama apie galima popiežiaus persikėlimą į Avinjoną.

Vokietijoje šiomis dienomis *reicho valdžia uždraudė Rotlenburgo vyskui Mgr. Sprolliui būti savo dieceziijoje*. Tą, suprantama, yra lygu atstatymui jo iš vietos, ko reicho valdžia pagal konkordatą neturi teisės daryti. Dėl to santykiai tarp Vatikano ir reicho dar labiau įsitempė.

Nors ir buvo rūpinamasi, kad Lenkijos santykiai su Dancigu būtų kuo sklandžiausi, tačiau paskutiniu laiku tie santykiai vis labiau šlubuoja. Pradėjusią savaitę priėjo jau prie to, kad lenkų komisaras Dancige įteikė protestą senato pirmininkui prieš nedraugingą pasielgimą su lenkais Dancige, o Dancigo senato pirmininkas užprotestavo prieš puolimus lenkų spaudoje Dancigo miesto. Kadangi Dancigas yra jautriausia Vokietijos ir Lenkijos santykių vieta, tai iš to daroma išvada, kad ir lenkų bičiulystė su Vokietija turėsianti greitai pasibaigti.

Žiniomis iš Kinijos, *japonai planingai puola Hankavą*. Jie artinasi prie šios laikinosios Kinijos sostinės iš trijų pusių. Patsai miestas jau gerokai apgriautas bombomis iš lėktuvų. Didelė gyventojų dauguma taip pat jau jį apleido. Išsikraustė ir diplomatinis korpusas. Japonai tvirtina, kad užėmę Hankavą, jie pasiūlysią Kinijai taiką. Tačiau maršalas Čangkaiškas neseniai spaudos atstovams pareiškė, kad ir kalbos negali būti apie taiką, iki japonų kariuomenė nesanti pašalinta iš Kinijos.

Po gana žymių laimėjimų Ebro fronte, *nacionalistų žygiavimas čia vėl liko sustabdytas*. Sunkiau einasi nacionalistams ir kituose frontuose. Ryšium su tuo nacionalistų tarpe jaučiamas tam tikras nervingumas. Spaudoje pasirodė žinių apie naują žymią paramą nacionalistams iš Italijos. Gen. Franco pakvietęs buv. Ispanijos karalių Alfonsą grįžti į sostą. Tačiau jis status tokias sąlygas, kad vargiai kas iš to išeis. *Girkantas.*

Šaulių S-gos choro dirigentui

šauliui Nikodemui Martinoniui,

jo tėvui mirus, nuoširdžią užuojautą reiškia

Šaulių S-gos vadas, taryba ir štabo bendradarbiai.

Moterų šaulių stovykla baigta

Po trijų savaičių stovyklinio gyvenimo, šaulės, stovyklavusios moterų šaulių tarybos suruoštoje stovykloje Palangoje, jau išsiskirstė. Jos išvyko į visus Lietuvos kampelius nusiteikusios jaunatviška nuotaika, pilnos stiprios dvasios ir su žiniomis, išgytomis stovyklos kursuose.

Rugpiūčio 14 d. baigus dviejų savaičių sanitarijos ir ūkio kursus, sporto kursai dar truko vieną savaitę. Sporto kursų ir stovyklos uždarymas buvo rugpiūčio 20 d. Sporto kursas išėjo 75 šaulės. Be to, stovyklai pasibaigus, daugelis sportininkių dar porai dienų pasiliko laikyti K. K. ženklui išgyti egzaminų. Auksinio K. K. ženklo egzaminus išlaikė Panevėžio rinkt. š. M. Juozaitienė ir Raseinių rinkt. š. L. Asevičiūtė, bronzinio Trakų rinkt. š. E. Marčiulionytė. Kitos daugiausia išlaikė po dalį tų egzaminų.

Paskutinę stovyklavimo dieną kursantės išmoktus pratimus parodė mot. šaulių vadovybei. Kursančių pasirodymo žiūrėjo mot. šaulių vadė S. Marcinkevičienė, mot. šaulių tarybos narė M. Žmuidzinavičienė, stovyklos vadė ir kt. Žiūrint pratimų buvo galima pasidžiaugti, kad per trumpą laiką daug padaryta. Vėliau stovyklautojos buvo išrikiuotos prie vėliavos, kur mot. šaulių vadė S. Marcinkevičienė joms įteikė pažymėjimus ir tarė atsisveikinimo žodį. Nuširdžiai su šaulėmis sportininkėmis atsisveikino stovyklos vadė š. K. Gudelienė. Gražiais palyginimais nurodė šaulėms, kaip dirbti ir atlikti savo pareigas Tėvynei. Kursančių vardu kalbėjo šaulė E. Marčiulionytė, padėkodama stovyklos vadovybei už didį rūpestingą darbą. Šaulės įteikė gėlių mot. šaulių vadei, o stovyklos vadei įteikė gėlių ir gražia originalią dovanėlę. Taip pat gėlėmis apdovanojo visas stovyklos vadovybės nares ir lektores. Nuširdūs aciu ir valio aidėjo mišku visai šaulių Sąjungos vadovybei. Šia pačia proga moterų šaulių tarybos sporto vadovei, A. Pilvelytei, mot. šaulių vadė įteikė šaulių žvaigždę, kuria ji buvo šaulių Sąjungos šventės proga apdovanojama.

Gaila buvo šaulėms skirtis su stovykla. Paskutinį kartą susirinkusios prie vėliavos — stovyklos šventovės, ne viena dabar slapta nubraukė gailią ašarą. Gaudžiant miško užime Himno garsams, stiebu žemyn slinko trispal-

Moterų šaulių ritminiai žaidimai Klaipėdoje.

vė, laimindama šaulės jų laukiantiems darbams.

Stovyklos uždarymo proga, krašto apsaugos ministras brig. gen. Raštikis moterų šaulių vadei atsiuntė šio turinio telegramą: „Sveikinu Tamstą ir visas šaulės šiandien baigiančias užsibrėžtąjį darbą, nuširdžiai linkiu, kad visoms Tamstoms tektų ateityje pelnytai pasidžiaugti šio darbo vaisiais“.

Stovyklą aplankė daug svečių: šaulių Sąjungos vadas plk. Saladžius, Čekoslovakijos įgaliotas ministras Lietuvai dr. Skalickis su žmona ir daug kt. Visi garbingieji svečiai stovyklos svečių knygoje paliko šaulėms gražius įrašus. Šaulių Sąjungos vadas parašė: „Visuomet šaulėms tenka rūpintis vykdyti Tėvynės meilę. Apie tėvynės meilę 1863 m. sukilėlių vadas, rusų pakartas Vilniuje, plk. Serakauskas taip yra pasakęs: „Kiekviena meilė yra žmogaus sielos šventenybė, bet visų didžiausia šventenybė — Tėvynės meilė. Ji pagrįsta milijonais kruvinų aukų, milžiniškais pasiaukojimais ir darbais, tūkstančiais metų kovos ir darbo dėl jos“.

Mielosios šaulės! Gyvendinkime mūsų tautoje aukščiausiąją meilę — Tėvynės meilę“.

Stovyklą aplankė daug ekskursijų; vielniečių sportininkų, Amerikos lietuvių, šaulių Sąjungos sporto stovyklos eksk. iš Neringos, Klaipėdos šaulių, jaunaliuvių, pavasarininkų, Mažeikių šaulių, Biržų mot. šaulių ir kt.

Stovykla suruošė ekskursiją į Klaipėdą, organizuotai dalyvavo Palangos bažnyčioje pamaldose. Paruošė ir atliko Klaipėdos radiofone šaulių pusvalandžio programą, dalyvavo mot. šaulių tarybos radijo pusvalandžio „Lietuve, budėk“ Klaipėdoje suruoštos radijo valandos programoje. Taip pat, suruošė du viešus lauzus, kuriuose gausingai dalyvavo svečių ir keliolika savybinių.

Iš viso stovykla buvo pasisekusi. Stovyklautojų išsinešta iš stovyklos kūrybinga nuotaika ir pasiryžimai tebūna šauliniame darbe gražių pasisekimu! B. B.

DOK

KARALIAUČIAUS 26-OJI MUGĖ IR PARODA.

Karaliaučiuoj — Prūsų sostinėje gyvena apie 230.000 gyventojų. Lietuvos siekiai šis miestas daug ką sako, daug primena. Prūsais dabar ypatingai domisi vokiečių valdžia, kaip jais domėjosi ir senieji Vokietijos valdovai, nes Prūsija buvo ir tebėr priekinės pozicijos vokiečių ekspansijai į rytus, kur kai kurių jų ideologų manymu yra „Raum ohne Grenze“.

Daug kas mano esą vokiečiai veržlūs, kieti ir karingi. Kiti mano jog vokiečiai esą minkšti romantikai ir

utopistai — tik režimo linija atitinkamai jų galvosena formuoja.

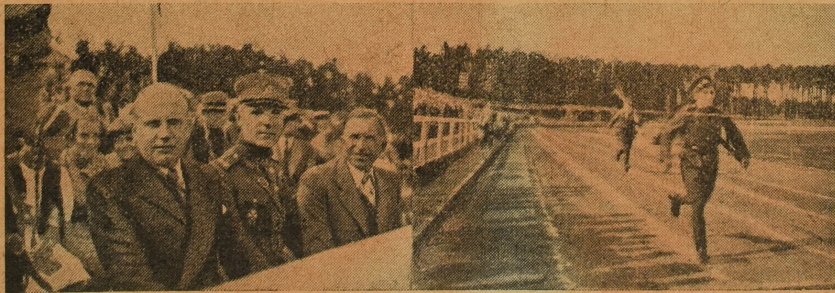
Pagaliau vokiečiai yra susiskirstę į daugybę regioninių vienetų, kurių etnografiški, etniški ir tikiški skirtumai nemaži. Taip, kad apie vientisą vokiečio būdą sunku spręsti, kaip negalime vaizduoti lietuvių vien su žemaičio ar dzūko ypatybėmis.

Prūsijos gyventojai laikomi kariniausiais vokiečių pliečiais.

Beviešint Karaliaučiuoj, kur, beje, lietuvių spaudos atstovai buvo maloniai priimti, tos karingos nuotaikos mugės metu neteko pastebėti. Atvirkščiai, aukštų valdžios ir nacionalsocialistų partijos pareigūnų buvo stipriai užakcentuotas taikingas bendradarbiavimo momentas. Gal dėl to šioj mugėj taip palyginti gausiai dalyvavo užsienio valstybės: Lietuva, Latvija, Estija, Suomija, Britų Indija, Mandžuko, Lenkija, Norvegija, Švedija, Turkija, Vengrija ir kt.

Lietuva nors kukliai, bet parodė, ką ji eksportuoja: pieno produktus, mėsos gaminius, medžio gamybą, vėžius ir kt.

Kitos valstybės rodė taip pat būdingus savo krašto gaminius. Vokiečiai rodė ūkio mašinas, automobilius, įvairius patobulimus statyboj, elektros, gazo pritaikymą ir daugybę ki-

Pavad. gubernatorių dr. Sakalauskas, šaulių rinkt. vadas plk. lt. Andrašūnas, šaulių apyg. sporto pirm. Rimdžius sporto šventėje Klaipėdoje. Dešinėj — patrolio žygis.

tų smulkių patogumų miesto ir kaimo gyventojams. Tai — mugėj.

Parodoj, kuri tuo pat metu vyko prie Didžiosios Karaliaučiaus geležink. stoties, vyravo įvairūs galvijai (puikios karvės, žirgai), taip pat mašinos.

Buvo parodyta pavyzdinga ūkininko sodyba, propaguota žuvies vartojimas, prekių gamintojų ir vartotojų bendradarbiavimas ir... buvo agitauta, kad Prūsai jau 1000 metų vokiška žemė.

Tai tarp karvių ir ūkiškos atmosferos atrodė ne vietoj, ypač turint galvoj, kad buvo pakviesti Lietuvos spaudos atstovai, kuriems Karaliaučiuje girdimos ir matomos pavardės Gvildies (Gvildys), Bajohr (Bajoras), Jurgat (Jurgaitis), Spirgatis, Kaiszies (Kaišys) ir daugybė kitų sukelia skaudžių atsiminimų.

Šiaip išpūdziai Karaliaučiaus parodos ir mugės geri. Teigiamas faktas, kad Lietuva dalyvavo. Malonu ir tai, kad vokiečiai akcentuoja savo taikius siekimus ir kaimynišką sugyvenimą.

Daug rūpinosi lietuviais spaudos atstovais p. Sommeris ir Dr. Schöne-manas — jiems priklausio padėka.

P. Almantas.

Paminklas Latgalos partizanams

Latgalos partizanams, žuvusiems nepriklausomybės metu už tėvynės laisvę, rugpiūčio 14 d., karo ministras gener. Balodis Balvose atidengė paminklą. Šio paminklo steigėjai — buvusių Latgalos partizanų pulko karių draugija, o aukomis prisidėjo visi valsčiai, miestų savivaldybės, organizacijos ir atskiri asmenys.

Paminklo projektą paruošė dailininkas Jansonas. Paminkle atvaizduotas karys-partizanas. Paminklas darytas iš bronzos ir liejintas Suomijoje, kuris sveria apie 3 tonas. Paties paminklo biusto aukštis 9 metrai, o su pamatu bus apie 16 metrų. Paminklo pamatas darytas iš granito. Visas paminklas atsiėjo apie 32.000 latų. Daugiausia šiam paminklui statyti aukojo Abrenės valsč. gyventojai.

Latgalos partizanų pulkas, nepriklausomybės kovų metu turėjo apie 4.500 vyrų, o iš jų žuvo kovose apie 200.

Balvose paminklo atidengimo proga visose bažnyčiose buvo pamaldos už žuvusiuosius partizanus ir iškilmės.

Balvų pilies parke suvaidintas Valdemaro Zonbergo „Degoša sirds“ veikalas. Vakare Balvų valst. gimnazijos patalpose įvyko bendros vaišės.

Ta diena visa latvių spauda plačiai paminėjo šias iškilmes, o ypač Latgalos partizanų pulko karo žygius nepriklausomybės kovų metu.

Kpt. Beniušis.

Iš vienu kautynių

(SAVANORIO PRISIMINIMAI)

Buvo gražus 1920 metų rudens rytas. Prieky tarškėjo lenkų kulkosvaidžiai ir zvimbė kulkos. Mūsų trečioji kuopa rengėsi atakuoti lenkų apkasą.

Kuopos vadas įsakė pasirengti puolimui. Uždavinys mums buvo tiksliai išaiškintas: reikėjo užimti lenkų apkasą. Išsisklaidę dviem grandinėm gulėjom apsikasę ant žemės ir laukėm atakos signalo.

Buvome ne naujokai, bet jau prityrę kautynėse kareiviai. Buvome gavę karišką „krikštą“ kautynėse su bolševikais Zarasų apylinkėse ir Dauguvos ruože prie Kaukuonijų.

Dėmesio! Puolimo signalas duotas!

Šliaužiam Seinų smiltynais, lyg šliaužai, išnaudodami kiekvieną duobelę ir kupstelį priedangai. Lenkų apkasai visai arti. Jie šau-do, kaip padūkę. Vienas jų kulkosvaidis „užspringo“. Ūmai sušunkame „valio!“ Visi šokam nuo žemės ir bėgam prie apkasų durtyvus atstatę. Pirmutiniai svaido į lenkus granatas.

Lenkai puolimo neišlaikė ir pasidavė. Mes netekome vieno draugo. Keturi buvo sužeisti. Lenkų pusėje nuostoliai buvo didesni: nuo sprogsių granatų šeši lenkai nukauti ir 16 sunkiai sužeisti.

Kuopos vadās mus pagyrė. Nors jo žodžiai buvo trumpučiai, tačiau jie mums buvo brangūs ir širdingi.

Mums teko per 200 belaisvių ir daug kariškos amunicijos ir ginklų. Už trijų kilometrų nuo apkaso slapstėsi lenkų gurguolė ir virtuvė. Mes jas „sumeškeriojom“ ir paragavom lenkiško valgio. Pietūs buvo neskanūs. Niekas nenorėjo valgyti. Palikom sudoroti belaisviams.

Smalsumo pagautas apžiūrėjau belaisvius. Jų tarpe buvo trys karininkai. Kai arčiau priėjau prie lenkų kareivių būrio, man krito į akis vienas pažįstamas veidas.

„Kur aš mačiau tas akis?“ — pamaniau.

Neapsirikau: lenkas buvo pa-

žįstamas. Jis taipgi mane pažino ir nustebeš spoksojo, akis išvertęs. Tatai buvo Juozas Bielickis.

Nesitikėjau su juo susitikti ir dar kur — kautynių lauke.

Bielickis buvo mano mokslo draugas, kada aš mokiaus Rusijoje 1916 metais. Kartu lankėm Voronežo komercijos mokyklą ir šeštoje klasėje sėdėjom viename suole. Abu buvom tremtiniai. Aš gyvenau lietuvių bendrabuty Gruzavos gatvėje, o jį šelpė kažkokia lenkiška organizacija. Gyveno jis drauge su motina ir dviem sesutėmis privatiškame bute Nikitino gatvėje. Jo tėvas Kaune turėjo cukrainę.

Draugavome. Jis mane aplankydavo bendrabuty, o aš atvykdavau pas jį. Abu tada karštai studijavom prancūzų kalbą. Jis geriau už mane prancūziškai kalbėjo ir dažnai man padėdavo pamokymais. Buvau net išimylejęs jo juodakę seserį Vanda...

Dabar stovim priešais vienas kitą. Aš esu Lietuvos kariuomenės kareivis, o jis yra lenkas — mano priešas. Kautynių metu galėjom vienas kitą nušauti arba nudurti. Štai tau ir seni draugai!

Bet dabar jis man nepavoingas. Liūdnai stovi belaisvių būry ir žiūri į mane.

Priėjau prie jo ir pasisveikinau. Rankos nepadaviau: netinka priešui spausti ranką. Neprisimenu, ką sakiau jam pirmais žodžiais. Rodos, teiravaus, kur gyvena jo namiškiai. Sužinojau, kad Vanda ištekėjo už lenkų poručniko. Jos negailėjau, nes mano meilė buvo neilgametė.

Bielickis prašė manęs, kad duočiau jam ko pavalgyti. Atnešiau gerą gabalą kumpio ir du svaru juodos duonos. Jis buvo labai išalkęs ir godžiai valgė. Kiti lenkai į jį žiūrėjo su pavydu ir tylėjo.

Vakarop belaisvius nuvarė į pulko štabą, o mes turėjom žygiuoti į Seinus, nes gavom žinią, kad Seinai jau yra mūsų rankose — juos užėmė mūsų raiteliai.

Šaulių Sąjungos choro dirigentui šauliui

Nikodemui Martinoniui,

mirus mylimam tėveliui, spaudos draudimo laikų knygnešiui, reiškiamo didžią užuojautą.

Choro būrio vadas, taryba ir šauliai dainininkai.

dėjęs kalėjime 16 dienų, buvo iškeistas į tris suimtus bermontininkų žandarus. J. Misiūnas, nors ir liko gyvas, nuo perkentėtų smūgių ir grasinimų sušaudyti buvo dvasiškai palaužtas. Jis dabar gyvena labai skurdžiai.

Dar lieka paminėti dvi Saločių valsčiaus vietas, kuriose įvyko vokiečių su bolševikais kautynės tik keliems partizanams jose dalyvaujant, būtent, Gniaužių ir Telžių kaimus. Gniaužiuose stovėjo daugiau vokiečių ir tik keli partizanai ryšininkai. Kartą jie pamatė ateinant į Škilen - Pamušio dvarą kelis bolševikus ir juos apšaudė. Bolševikai subėgo į dvarą neatsišaudydami, tada vokiečiai sumanė juos paimiti. Laivu persikėlė 7 vokiečiai ir vienas partizanas, bet išlipus jiems į krantą, bolševikai apšaudė kulkosvaidžiais ir grandine pradėjo slinkti prie jų. Du vokiečiai nubėgo pakrante ir pasikiau ties Bajorais buvo gyventojų perkelti į kairįjį krantą. Likusieji vokiečiai ir partizanas leidosi atgal laivu. Bolševikai sušaudė laivą ir sužeidė du vokiečių. Laivas su sužeistaisiais vokiečiais nuskendo, o kiti leisgyvi plaukte išplaukė į išsiliejusios upės aptviniusias pievas ir vargais negalais pasiekė sausumą. Gegužės 18 d., kai bolševikai visomis jėgomis puolė Kemėnų kaimą, tai pirmiau artilerija apšaudė Gniaužių kaimą ir sudegino dviejų gyventojų namus. Atsitraukiančią iš Gniaužių kaimo vokiečių ir partizanų sargybą be perstojo apšaudė pridurmai slenką bolševikai. Visiems pasisekė laimingai atsitraukti, tik vienas vokiečių kareivis buvo sužeistas ir nebegalėdamas iš bolševikų pasprukti, ūkin. Žviedrio miške lyje „Kriokloje“ pats nusižudė.

Telžiuose bolševikams pirtį sukūrė Vaškų valsčiaus Gružių dvare stovėjusių vokiečių būrys, keršydamas už keturių jų draugų nužudymą Titkonių kaime. Šiame žygyje su vokiečiais dalyvavo apie 10 — 15 Pasvalio būrio partizanų. Vokiečiai su dviem pabūklais ir 6 kulkosvaidžiais naktį apsupo kaimą. Pajutę priešą, bolševikai kulkosvaidžiais labai energingai pradėjo apšaudyti vokiečius, tačiau kai pastarieji paleido artileriją, bolševikams teko bėgti. Daugelis jų paspruko vienais marškiniais. Apie 10 bolševikų pateko nelaisvėn, vieną sudraskė artilerijos sviedinys. Iš suimtųjų bolševikų du, matyt, buvę komisarai, nes turėjo ant krūtinės raudonas žvaigž-

Saulių ritminiai judesiai su šautuvais Klaipėdos sporto, šventėj. Skrinskos nuotr.

des. Vokiečiai tas žvaigždes prismeigė durtuvais... Žinoma, nuo to bolševikai nebeatsikėlė.

Tai visos man žinomos Saločių valsčiaus Nepriklausomybės kovų žymesnės vietos. Turint galvoje, kad dabar visas valsčius yra nusėtas Šaulių Sąjungos dalinių, visai nesunku būtų įvykdyti S-gos vado įsakymą. Tik reikėtų, kad kiekvienas dalinys laikytų tai ne pareigą, bet laimę, kad turi savo veikimo ribose vietą, kurioje gali išreikšti savo pagarbą Nepriklausomybės kovotojams.

Lengviausia tas darbas įvykdyti Saločių miestelyje. Ten yra pastatytas paminklas dėl Laisvės žuvusiems, bet be jokių užrašų. Reikėtų tik prikombinuoti lentą ir joje surašyti žymesniuosius kovų įvykius. Saločių kapinėse yra palaidoti kovose žuvę partizanai A. Nakutis, J. Škirpa ir J. Pažemeckas. Reikėtų tik sutvarkyti antkapius. Arti tos vietos, kurioje vyko kautynės dėl Saločių dvaro paėmimo yra pastatytas naujas gražus tiltas. Būtų galima ir ant jo atitinkamą užrašą uždėti.

Daugiausia triūso reikėtų vyksioms kautynėms Kemėnų kaime paženklinti. Čia reikėtų pastatyti ka nors didingesnio, kad primintų latvių ir lietuvių kovos bendradarbiavimo pirmąsias dienas. Gal net reikėtų pritraukti latvius, kad jie prisidėtų.

Jurgio Tuomo kapą globoja Kiburių šaulių būrys. Jo rūpesčiu yra sudarytas komitetas pastatyti kryžių su atitinkamu užrašu ir Tuomo žuvimo vietoje Namišiu kaime.

Pr. Būduytis

SAVANORIAMS SUPLAUKIANT

*Tos dienos taip netolimos,
bet greitai taip jos tolinas,
ir iš grandies šaunų jaunuolių
kiek sankabų išpuolė!
Kaip tu, pirmiau ugnin kur ėjo,
nūn cilės praretėjo!
Tas laikas taip netoli,
kaip pirmieji puolė
ir liejos pirmas kraujas,
kad auštų dienos naujos, —
kai tie, kur šalį taip mylėjo,
į kovą žūtbūtinę ėjo...*

*Iš sutemų jie išžygiavo,
parnešt dienos Tėvynei savo...
Parnešt Jai laisvę pasiryžo
ir daug, vai daug atgal negrižo,
krauju ir meile špiest išėjo,
gyvybėm laisvę apmokėjo...
Išėjo iš nykių bakažių,
tą naktį, kai audra taip užė
ir skaidrino vien gaisras dangų —
pastaukot už kraštą brangų
ir mirt už brolių buitį naują,
nupirkus laisvę jiems už kraują.*

*Nūn saulėn stiepiasi Tėvyne,
kurį tiek amžių priešai mynė.
Plienu jiem kelias uždarytas!
Negrįš jau, kartą išvarytas,
joks priešas niokti mūsų šalį,
nes daug šiandien mūs ginklas gali!
Su augančiomis mūs kartomis,
nūriom ir saulėtom dienomis,
dvasia nūn savanorių jungias
ir — nebaisus nei koks mums jungas!
Salis per kraują laisvę gavo,
mokės ir gint tą laisvę savo!*

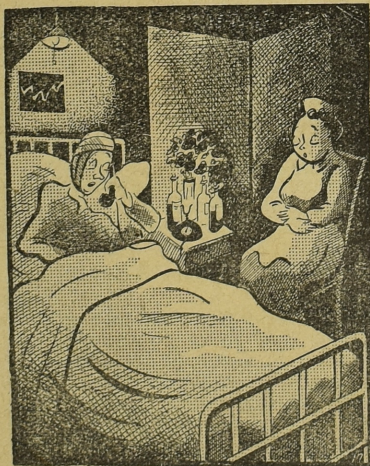
*Juk turim ką ir kuo mes ginti!
Nedrįs joks priešas nei mėginti
įžengt į tą didvyrių žemę,
iš praeties jėgas kur semia.
Tais ginsime uoliat ir noriai,
kaip jau įrodė savanoriai!
Mūs plentais, vieškeliams, kur ėjo
tie, laisvę taip kurie mylėjo —
vėl plaukia, štai, pareikšt Tėvynei,
jog gins ją taip, kaip tuomet gynė,
ir — ne beginkliai, ne basi —
jie — ir lietuviai draug visi!*

Liūdnų įvykių sukaktuvės Gruzdžių apylinkė

Įvykiai, apie kuriuos noriu papasakoti, dėjosi lygiai prieš dvidešimt metų, miškuose paskendusiam Gruzdžių krašte. Iki Didžiojo karo gruzdiečiai gyveno ramų ir tylų gyvenimą, tik retkarčiais sutrikdomą vietinio pobūdžio įvykiu. Gruzdiečių idiliškas gyvenimas baigėsi Didžiojo karo pačiame įkaršty, kai 1915 m. pavasarį, rusai su vokiečiais susigrūmė Gruzdžių apylinkės šiaurės — vakarų krašte. Du su puse mėnesio gaudė pabūklai, tratėjo šautuvų ir kulkosvaidžių šūviai, naktimis padangė nušviesdavo degą kaimai ir sodybos. Pelenais virto Mažeikių, Norvaišių, Lukošaičių, Radvilių, Poviliškių ir kiti kaimai. Šipylų bažnytikaimio medinė bažnyčia supleškėjo kaip Joninių laužas. Gaisras dviem atvejais pelenais pavertė didesnę pusę Gruzdžių miestą, o atklydęs iš kažin kur vokiečių pabūklų sviedinys suaižė vieną bažnyčios bokštą...

Tomis siaubo dienomis gruzdiečiai slėpėsi miškuose, daugiausia Laumakių apylinkės didžiuliuose miškuose, į kuriuos nedrįso įžengti ir jų tylos sutrukdyti nei rusai, nei vokiečiai. Šio krašto miškuose prieglobstį rado ir tolimesnių kraštų — Šiaulių, Kuršėnų, Akmenės, Mažeikių, net Liepojos — karo audros išvaikyti iš gimtųjų namų žmonės.

Karo audra praūžė, bet Gruzdžių kraštas savo senos ramybės nebeteko: miškus užvaldė pakrikę rusų kariuomenės likučiai, kurie nesuskubo pasitraukti su galvotrukėmis bėgančia iš Lietuvos armija. Jie apsigyveno miškuose „zemliankose“. Iš karto gruzdiečiai rusų karius maitino, globojo, slėpė nuo žiaurios vokiečių nelaisvės, jiems rodė lietuvišką nuosirdumą. Pradžioje ir jie buvo taikingi, netgi paslaugūs — kuo nors padėdavo savo maitintojams. Ilgainiui įsidrąsino — pradėjo vagiliauti, plėšikauti. O kai prie jų prisijungė įvairūs tamsūs gaivalai, kurie karo siaubo dienomis to krašto miškuose buvo radę ramią prieglobstį ir gerai susipažino su apylinkė, susidarė žiaurių plėšikų — žmogžudžių gaujos, kurios plėšė, kankino ir žudė nekaltus gyventojus,

Ligonė: — Budinčią seserį? Prasmom paskambinti vėliau, kai ji baigs „budėti“.

vakarykščius savo geradarius. Ypačiai žiaurumu pasižymėjo gruzino Ivanovo, berods rusų armijos štabkapitono, banditų gauja.

Kova su banditais anu metu buvo neįmanoma. Gyventojai ginklų neturėjo, jei ir turėjo, juos slėpė taip giliai, kad ir patys vargiai besurasdavo. Už ginklų laikymą vokiečiai baudė žiauriomis bausmėmis, neišskiriant net karo lauko teismo. Vokiečiai kovos su banditais aiškiai vengė ir žmonėms jų nelygioje kovoje nepadėjo. Vokiečiai draudė rusų belaisviams teikti maistą ir reikalavo jiems pranešinėti apie belaisvių vietoves. Vargas buvo tiems, kurie pildė tą okupantų įsakymą: tokius nakties metu aplankydavo banditai ir už „pataravinimą“ vokiečiams tekdavo iškentėti žiauriausius kankinimus.

1918 metais banditų siautimas pasiekė aukščiausią laipsnį. Gruzdžių apylinkėje beveik nebuvo likę kaimo, kurio nebūtų lanke tos gaujos. Banditai iš gyventojų atimdinėjo pinigus, geresnius drabužius, net maisto produktus. Kartais atrodydavo, kad jie trankosi ne pėsti, bet su vežimais ir tai davė progos gyventojams kalbėti juos veikiant iš vieno su vokiečių žandarais ir amfforštejeriais. Toj kalboj buvo dalis tiesos: su tokiu grobiu plėšikams, kad ir miške ne taip lengva būtų buvę pasislėpti, jei juos būtų vokiečiai gaudę.

Kokie gyventojai buvo apiplėšti tais metais, šiandien visų nebeatsimenu. Atminty išliko mano tėviškės apylinkėje nukentėjusieji, kuriuos čia ir miniu: apiplėšė Bučiūnų ūkininką V. Petrylą; apvogė ir apšaudė Kybarčių ūkininką Leonardą Čekanauską; kankino ir apiplėšė Ratkūnų eigulį L. Stonį, Račių kaimo ūkininką Vasiliauska, Strazdų km. ūkininką Tiknių ir jo du kaimynus. Plėšikų žygiai nesėkmingai baigėsi pas Lydudų malūnininką, Kantminių ir Raubaičių kaimuose; tose vietose plėšikams stipriai pasipriešino gyventojai, apsiginklavę šakėmis, dalgiais ir spragilais, vienas kitas plėšikus „pavaišino“ net šaunamais ginklais, ištrauktais iš vokiečiams neprieinamų slėptuvių. Dar buvo apiplėšti Zmirklių, Kančiūnų ir kiti kaimai. Plėšikų gauja kartą nakties metu buvo įsiveržusi net į Gruzdžių miestelį, kame užpuolė vokiečių pastatytą viršaitį Laurinavičių. Laurinavičiui ranka sudaužus lempą pavyko iššokti pro langą ir pabėgti. Plėšikai jį palydėję šautuvų kulkomis ir paleidę keletą salvių, nieko nepesė išdūmė į miškus. Gruzdžiuose gyveno amfforštejeris su keliais žandais, kurie puikiausiai girdėjo plėšikų šaudymą, tačiau jie neturėjo drąsos stoti kovon su plėšikais arba juos persekioti.

Plėšimais ir kankinimais banditai nesitenkino. Banditai mirtinai užkankino arba nuo jų kulkų bei durtuvų žuvo ginant savo turtą Poviliškių kaimo gyventojas Laurinaitis, Mecėdų dvaro nuomininkas Vaitkevičius, Griežiškių kaimo Nagevičiūtė, Dantų (Pamūšio) dvaro nuomininkas Karčiauskas. Tai kelios plėšikų aukos iš gausaus skaičiaus.

Savo kruvinus darbus banditai apvainikavo 1918 m. rugpiučio mėn. 28 d. vakarą žygiu į Valdamų folivar-

ką, esantį tik apie šešius kilometrus nuo Gruzdžių. Tą vakaro prietemoj, plėšikų gauja užpuolė folivarko nuomininko Jonkaus šeimą, susidedančią iš tėvo, dviejų suaugusių sūnų ir tą dieną atvykusio svečiuosna giminaičio Jonkaus. Jonkai ryžosi nuo banditų gintis, bet nelygioje kovoje buvo žiauriai nugalėti: vyriausias sūnus, Liudas, Maskvos universiteto studentas — medikas ir jo brolis Pranas, ūkininkas, buvo mirtinai sužeisti durtuvais ir sprogstančiomis „dum-dum“ kulkomis. Be to, sunkiai sužalotas jų giminaitis senelis Jonkus — sutrūpintas blauzdikaulis, ranka, sukapota galva ir sužeista krūtinė. Stebuklingu būdu išliko gyvas, dargi nepaliestas, patsai šeimnininkas Jonkus. Broliai Liudas ir Pranas bajoriose kančiose mirė dar tą pačią naktį.

Tą pačią naktį plėšikų (spėjama, kad tai būta tos pačios Jonkų šeimos žudikų!) gauja užpuolė Bartkūnų folivarko nuomininkę Pundušienę, kurią, prikankinę drauge su dukterim Julija, apiplėšė, išnešdami geresnius drabužius ir maisto produktus.

Brolių Jonkų tragiška mirtis gruzdiečius sukrėtė iki sielos gelmių. Žuvusieji buvo pačiame savo amžiaus žydėjime: Liudas 23, o Pranas 21 metų. Liudas 1915 m. baigęs šiaulių gimnaziją, karo metu studijavo Maskvos universitete mediciną, tuo pačiu metu vadovavo Lietuvių Komiteto Nukentėjusiems dėl Karo Šelpti Maskvos Vaikų Prieglaudai. 1918 m. pavasarį grįždamas iš Rusijos Liudas buvo su laikytas Vileikos karantine, kur dėstė medicinos mokslus felčerių mokykloje. Grįžęs į tėvų namus, Liudas iš karto atsidadė kultūriškai — visuomeniškam darbui. Tai buvo malonus būdo, geros širdies, demokratiškos įsitikinimų jaunuolis, atbandančios Lietuvos veikėjas — idealistas.

Gruzdiečiai, gailiai apraudoję tragiškai žuvusius brolius Liudą ir Praną Jonkus, jų palaikus, dalyvaujant keliems tūkstančiams iš visos apylinkės susirinkusių paskutinės pagarbos atiduoti, iškilmingai palaidojo rugpiučio mėn. 30 d.

Praslinkus keliems mėnesiams — griuvus vokiečių kaizerinei valdžiai, sukilę gruzdiečiai, apsiginklavę iš slėptuvių ištrauktais surūdijusiais ginklais, skaudžiai atkeršijo plėšikams už skriaudas, kankinimus ir nuo jų pikty rankų nekaltai kritusias aukas. Vokiečiai plėšikų nepajėgė išnaikinti per ketverius okupacijos metus, gruzdiečiai savo kraštą nuo plėšikų gaujų apvalė per tris dienas.

Nuo anų liūdnų įvykių praėjo lygiai dvidešimt metų. „Gruzdiečių dienos“ proga nuvykęs į Gruzdžius, aplankiau ir kankinių brolių Jonkų kapą. Jų kapą puošia gėlėse paskendęs granitinis paminklas — kryžius, kuriame išskaičiau užrašą:

A. † A.

Čia ilsisi broliai Liudas ir Pranas Jonkai iš Valdamų dvaro, žuvusieji nelygioje kovoje su nelemtais plėšikais — galvažudžiais savo namuose, 1918 m. rugpiučio 28 d. Liudas Maskvos universiteto III kurso studentas — medikas gimė 1895 m. gruodžio 31 d. Pranas Valdamų dvaro žemdirbys, gimė 1897 m. kovo 12 d. Tebūnie

Kaitrią vasaros dieną.

Iš „Lietuvos Kariuomenės“ leidinio.

Kautynės prieš 75 m.

(1863 M. SUKILIMO KALENDORIUS).
(Žiūr. Trimito 34 nr.).

Liepos 25 d. įvyko 4 susirėmimai sukilėlių rinktinių su Rusijos kariuomenės daliniais.

Ties Klykoliiais (Mažeikių apskr., Akmenės v.) gvardijos šaulių kuopa su kazokais užpuolė nedidelį sukilėlių būrį, paėmė gurguolę ir ginklus. 9 sukilėliai buvo nukauti, vienas pakliuvo į nelaisvę.

Ties Livintų kaimu (Kauno apskr., Rumšiškių v.) Visloucho rinktinė susidūrė su gvardijos kuopa. Sukilėliai pasitraukė, 4 sukilėliai liko rusų rankose.

Ties Živulčiškių dvaru (Alytaus apskr., Seirijų v.) rusų vora mė-

gino persikelti per Nemuną į Suvalkų kraštą. Ties Živulčiškiais buvo įrengta stovyklą kelios sukilėlių rinktinės (Sendko, Liubičiaus, F. Kolyškos, Glebo, Daleno ir Kudausko, apie 800 žm.). Daleno kavalerijos būrys greit pranešė apie priešą pasirodymą į stovyklą. Subėgė į Nemuno krantą sukilėliai smarkia ugnimi sutrukdė persikėlimą. Iš žmonių nieks nenukentėjo, tik rusų pusėje sužeistas vienas arklys.

Pietų Lietuvoje, Ežeronių miestelyje (Gardino apskr., okupuotame krašte) stiprūs maskolių daliniai puolė Lenkevičiaus ir Paradausko (Ostrogos) rinktinę (apie 200 sukilėlių). Sukilėliai tvarkingai pasitraukė, palikę lauke 7 nukautus. Po kautynių rinktinė dar 2 paras laikėsi Ežeronių miškuose, po to nužygiavo, tautinės sukilėlių vyriausybės įsakymu, į Seirijus (Alytaus apskr.), laimingai persikėlus per Nemuną. Liepos 29 d. Seirijuose susijungė atvykusios iš Živulčiškių ir Ežeronių sukilėlių rinktinės. Plk. A. Andruškevičius priėmė jų parada. Tautinės vyriausybės įsakymu sujungtųjų rinktinių grupės vadu buvo paskirtas Lenkevičius.

Liepos 26 d. persekiodami Visloucho rinktinę rusų daliniai vėl puolė sukilėlius ties Pašulių kaimu (Kauno apskr., Rumšiškių v.). Vienas sukilėlis buvo nukautas, 3 — sužeisti.

Tą pat dieną rusų paplk. Naranskio vora po ilgo persekiojimo pasivijo ties Grinkiškio miesteliu

miške sukilėlių būrelį ir jį sunaikino. Nelygioje kovoje žuvo 10 sukilėlių.

Liepos 27 d. rusų kariuomenės vora, mjr. Kavro vedama, žygiuodama iš Raguvos susidūrė ties Mažionių kaimu (Panevėžio apskr., Troškūnų v.) su Pomarnackio ir Liudkevičiaus raitaisiais sukilėliais. Po smarkių kautynių sukilėliai pasitraukė. Jų nuostoliai buvo nemaži: 18 nukauta ir 5 paimti į nelaisvę.

Liepos 28 d. buvo 2 susirėmimai. Ties Širvučių kaimu (Šiaulių apskr., Padubysio v.) Bagdanavičius pasveikęs nuo žaizdos po Varnių kautynių, susijungė su kun. Dembskio žemaičių sukilėlių būriu ir Stanevičiumi. Sukilėliai sužinojo, kad pro Širvučius žygiuos rusų Šeremetjevo vora. Vykusiai surengta pasala puikiai pavyko. Pralaidę priekinę saugą, sukilėliai sutiko ugnimi kazokų vorą. Kazokai, apimti baimės ir panikos, nesipriešino ir iš karto pasileido bėgti. Dalis jų žuvo nuo savo arklių. Tačiau sukilėliai nežinojo, kad kazokus lydi pėstininkų daliniai. Padėtis iš karto pasikeitė, kad rusų pėstininkai apsupo sukilėlius ir prirėmė juos prie balos. Tačiau lengvai apsirengę sukilėliai laimingai perėjo balą, o sunkiai apsirengę ir apsisarvavę rusų pėstininkai buvo priversti greit nutraukti persekiojimą. Susirėmimas įvyko prie šiaurės upės.

Kitas susirėmimas įvyko ties Vabalninku (Biržų apskr.). Čia rusai buvo sutraukę 3 pėstininkų kuopas ir 2 kavalerijos eskadronų.

Liepos 29 d. ties Mockūnų dvaru (Raseinių apskr., Betygalos v.) plk. Grenhageno daliniai sutriuškino sukilėlių būrį (80 žm.) ir kurio 6 paėmė į nelaisvę. Kiti sukilėliai pasislėpė miškuose.

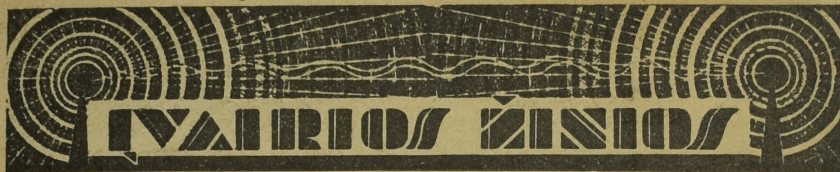
Mjr. A. Ružancovas.

Jums Nekaltosios aukos ramus Numylėtosis Lietuvos kampelis“.

Liūdesį sukėliaš kuklus paminklo užrašas man priminė tuos niūrius laikus, kuriuos jums papasakojau. Prisiminiau prieš laiką iš gyvenimo išblokštus kilniadvasius jaunuolius, Liudą ir Praną Jonkus, kurių švenčiausias troškimas buvo: laisva, šviesi ir laiminga nepriklausoma Lietuva!

Brolių Jonkų paminklas ilgą laiką bylos apie tuos niūrius, sunkios nelaisvės laikus ir tas aukas, kurios buvo sudėtos siekiant laisvos ir nepriklausomos Lietuvos. Jis drauge mus ir būsimas kartas išpės, kad geriausias laidas svetimųjų okupantų nešamai vergovei išvengti — stipri ir vieninga nepriklausoma Lietuva!

A. Braziulis.

LIETUVOJE.

POETAS JONAS GRAICIŪNAS šį šeštadienį, rugsėjo 3 d., skaitys per šaulių radijo pusvalandį 18 val. paskaitą ryšium su įvykstančiu savanorių kongresu Tautos šventės proga. Tema: „Jie nugalėjo tautos mirtį“.

ZEMĖS ŪKIO MINISTRAS nustatė tvirtas kainas kiaušiniams. Nuo VIII.29 d. už I rūšies kiaušinių kilogramą bus mokama 1 lt. 30 ct.

VISIEMS VALDINIAMS DURPYNAMS pagal turimus tyrimo duomenis sudaromi ūkio planai, kurių prisilaikant bus kasamos durpės.

ZEMAIČIŲ APYGARDOS ŽEMĖS ŪKIO PARODA bus š. m. rugsėjo 3—4 d. Telšiuose. Vykstantiems į parodą autobusais ir geležinkeliais teikiama nuolaidų: autobusais 25% ir geležinkeliais 50% bilietų kainos.

SUSISIEKIMO MINISTRAS INŽ. STANIŠAUSKIS grįžo iš atostogų.

Taip pat iš atostogų grįžo ir vidaus reikalų ministerijos gen. sekretorius plk. B. Giedraitis.

GELEŽINKELIŲ VALDYBA ČEKOSLOVAKIJOJE užsakė 5 garvežius greitiesiems traukiniams, kurie bus gauti kitais metais gegužės mėn.

157,8 MILIJONŲ LITŲ pajamų įplaukė į Valstybės iždą per š. m. I pusmetį.

LENKŲ ATSTOVYBĖ Kaune nori pasistatyti namus. Namai numatomi statyti VI. Putvinskio gatvėje, kur jau deramas žemės sklypas.

ŽYMUS SVEDŲ LAIKRAŠTININKAS NIL BOHMAN iš Stockholmo VIII 24 d. atvyko į Klaipėdą. Svečias, kuris prieš porą metų jau yra buvęs Lietuvoje, numato ilgesnį laiką išbūti mūsų krašte.

SIANDIEN, IX.1 d., VALSTYBĖS TEATRAS pradeda darbą. Nuo IX.1—IX.15 d. ruošiami veikalų pastatymai. 1938—1939 m. Valstybės teatro vaidinimai pradami rugsėjo 15 d.

DIDELĖ DARBININKŲ SPORTO šventė bus Alytuje IX.4 d. Šią sporto šventę organizuoja Alytaus, Marijampolės, Vilkaviškio, Kybartų, Kazlų Rūdos ir Ukmergės kultūriniai klubai.

MENO KULTŪROS SAVAITĖ DARBININKAMS bus spalį 16—23 d. Kaune. Ją riuošia Darbo Rūmai. Programoje bus paskaitos, Valstybės Teatro dramos ir operos vaidinimai, koncertai ir k.

NAUJI ŠAULIŲ NAMAI šią vasarą pastatyti Pažeruoose. Namuose yra skaitytkla, moterų seklyčia, biuro štabas ir didžiulė salė sportui, paskaitoms ir pramogoms. Ligi šiol Pažerai skurdo be tinkamų patalpų kultūros darbui. Dabar, pastatčius šaulių namus, reikia laukti didelės kultūrinės pažangos visoje Pažerų apylinkėje.

UTENOS ŠAULIŲ UGNIAGESIALI, užgesinę degusį Leliūnų dvarą, grįžo namo, bet prie Jasonių kaimo jų automobilis susidūrė su plytų prikrautu vežimu ir apvirtė. Keletas šaulių ugniagesių labai sunkiai sužeista.

71 MILIJONĄ LITŲ YRA GAVĘS LIETŪKIS už išvežtus į užsienius mūsų ūkininkų pateiktus žemės ūkio gaminius 1928—1937 m. laikotarpyje.

DAUG NAMŲ gausioms šeimoms stato Klaipėdoje tam tikra bendrovė. Namai duodami išsimokėtinai labai lengvomis sąlygomis.

DAIL. R. KALPOKAS piešia didelį istorinį paveikslą „Mindaugo karūnavimas“. Paveikslui medžiaga dailininkas rinko Vilniaus, Varšuvos, Prahos ir Berlyno muziejuose.

ŠIĄ VASARĄ LIETUVĄ lankė labai didelis keliautojų skaičius iš užsienių. Be gausių ekskursijų Lietuvą aplankė ir daug paskirų mokslininkų iš Čekoslovakijos, Anglijos, Suomijos, Švedijos, Austrijos ir Amerikos.

MOKSLAS MENO MOKYKLOJE bus pertvarkytas ta prasme, kad mokiniai

galėtų daugiau pasitobulinti savo pasirinktoje specialybėje.

ARKLIŲ PRIEAUGLIO PARODA buvo Raseiniuose. Parodoje buvo išstatyti keli šimtai jaunų eržių ir kumelių, už kuriuos ūkininkams išdalinta daug premijų.

DAUG KURAPKŲ pereitą žiemą dėl gilaus sniego išnaikinta nesąžiningų medžiotojų ir taip vadinamųjų brakonjerių. Pageidaujama, kad šiais metais būtų visi uždrausta medžioti kurapkas.

BAISI AUDRA siautė Utenos apskr. VIII.26 d. Audra padarė daug nuostolių. Vien tik Utenos valsčiuje sugriauta per 100 trobesių. Taip pat daug nuostolių padaryta Tauragnų ir Daugailių valsč.

KLAIPĖDOJE surasta daug kontrabandinio spirito. Spiritą pajūryje buvo paslėpęs nežinomas kontrabandinis laivas.

UŽSIENYJE.

DU ČEKŲ LĒKTUVAI susidūrė ore ir nukrito. Žuvo keturi lakūnai.

Prancūzijoje, Pau aerodrome, užsidegė lėktuvas. Žuvo jame buvusieji du karininkai ir du puskarininkai.

Penki šveicarų lėktuvai skrido į aviacijos šventę Lugane. Dėl rūkų keturi lėktuvai atsimušė į kalnų šlaitus. Žuvo trijų lėktuvų įgulos — 6 žmonės.

MOKOMASIS BURINIS VOKIEČIŲ LAIVAS „ADMIRAL KARPFANGER“ su 60 žmonių įgula nežinia kur dingo. Laivas ligi šiol nesurastas.

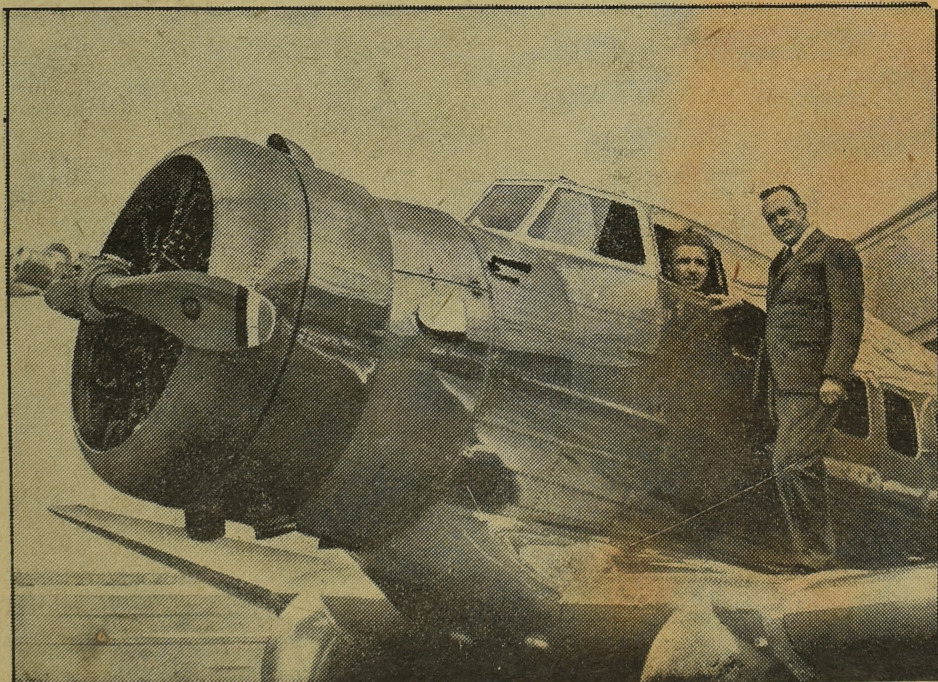
VENGIJOS REGENTĄ ADM. HORTHĖ, grįžusį iš Vokietijos, kėsintasi nužudyti. Budapešto Dunojaus prieplaukoje, admiralui Horthy su palydovais išlipus iš laivo, įvyko didelis sprogdimas.

VOKIETIJOJE PRATESTAS kariuomenėje tarnavimo laikas. Kariai, kurie turėjo būti paleisti iš kariuomenės IX.30 d., tebus paleisti tik X.27 d.

BELGIJOJE, BRIUSELYJE GAISRAS sunaikino medvilnės fabriką. Nuostolių — 5 milijonai frankų.

RUGPIŪCIO 30 D. PRASIDĖJO dideli prancūzų kariuomenės manevrai. Netrukus prasidės ir anglų laivyno manevrai.

KANADA GARSI lėktuvų fabrikų gausumu. Dabar pastatyti dar du nauji fabrikai lėktuvams surinkti iš kitų fabrikų

Zinomas asigalių tyrinėtojas amerikietis Ellsworth (stovi) šiuo lėktuvu lapkričio m. 1 d. skris iš Kaps-tato pietų asigalio tyrinėti.

pagamintų lėktuvams dalių. Kanada gamina lėktuvus visai Britų imperijai.

KUPRINAS, garsusis rusų rašytojas, mirė Rusijoje, Galcine, VIII.26 d. Kupriną ilgą laiką gyvenęs ištėrime prieš keletą mėnesių gavo leidimą grįžti į tėvynę, nes jis labai norėjo mirti savam krašte.

HELSINKYJE, VIII.26 prasidėjo Skandinavijos valstybių matematikų kongresas.

POTVYNIAI SILEZIJOS prasidėjo po didelių liūčių, kurios buvo pastaromis dienomis. Padaryta daug nuostolių.

MILJONAS LITŲ leista išvežti Vokietijos piliečiams, vykstantiems vasaroti į Lietuvos vasarvietes.

IS MASKVOS PRANESAMA, kad Ukrainoje, kelių kv. klm. plote, rasta naftos.

INDŲ TAUTINIO SAJŪDŽIO VADAS PANDIT NEHRUS lankosi Europoje. Jis dabar yra Budapešte.

GARSUSIS AMERIKOS LAKŪNAS HAOKSAS užsimušė VIII.23 d. Niujorko valstybėje. Jis mėgino naują mažą lėktuvą, kuriuo skrisdamas užkabino telefono vielas. Lėktuvas degdamas nukrito. Lakūnas po kelių valandų mirė.

BALTIJOS VALSTYBIŲ STATISTIKŲ KONFERENCIJA buvo Rygoje. Konferencija prasidėjo VIII.24 ir joje dalyvavo Lietuvos, Estijos ir Latvijos delegacijos.

VILNIAUS KRAŠTE LENKŲ VALDINĖ ADMINISTRACIJA tebevykdo žiaurų lietuviškų mokyklų naikinimą. Tai matyt, daroma, „aukštosios lenkiškosios kultūros“ vardan.

NAUJU DANCIGO VYSKUPU išvėntintas Spletas. Išventinimo apeigas atliko Mainco vyskupas.

JAPONŲ SOSTINEJE TOKIO Mieste įvyko baisi nelaimė. Du lėktuvai susidūrė ore ir nukrito į vieną fabriką. Žuvo 24 žmonės ir sužeista — 150. Sproguos lėktuvų benzino tankams fabrike kilo didžiulis gaisras, padaręs milžiniškų nuostolių.

SAULYS ADV. R. SKIPITIS, DULR pirmininkas, jau kelios savaitės kaip vieši Pietų Amerikos lietuvių kolonijose. Jis visur labai nuosirdžiai vietos lietuvių sutinkamas.

TRYS MANDŽŪRŲ PULKAI, kurie buvo atsiųsti padėti japonų kariuomenei Šiaurinėje Kinijoje, sukilo ir su savo vadu plk. Linčufenu perėjo pas kiniečius.

VIENOJE buvo svaros reikalu sušaukta konferencija, kurioje dalyvavo 23 valstybių atstovai.

IS LONDONO praneša, kad Kilarney ežere apvirto didelė valtis, kuria plaukė turistai. Penki keliautojai paskende.

JAPONŲ KARO LĒKTUVAI, norėdami nukauti dr. Sunfo, svarbiausiąjį Kinijos vado Čiangkaišeko padėjėją, puolė keleivinį lėktuvą, kuris skrido į Hongkongą. Lėktuvas buvo nūmuštas ir juo skridę 12 keleivių žuvo. Tačiau lėktuve kaip tik nebuvo dr. Sunfo.

IS KARIŲ GYVENIMO

1 PĒST. D. L. K. GEDIMINO PULKAS ATŠVENTĖ SAVO SUKAKTĮ. Rugpjūčio 25-oji visam Ukmergės miestui buvo ypatinga ir iškilminga diena. Visas miestas pasipuošė tautinėmis vėliavomis. Tą dieną 1 pĕst. pulkas šventė savo gyvavimo 20 metų sukaktį ir Ukmergė susilaukė aukštųjų svečių. Į pulko sukaktį buvo atvykę Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, e. krašto apsaugos ministro p. kariuomenės vadas brig. gen. St. Raštikis, I pĕst. diviz. vadas b. gen. Pundzevičius, III pĕst. divizijos vadas b. gen. Rėklaitis ir daug kitų svečių.

Respublikos Prezidentą A. Smetoną 10 val. sutiko Kęstučio aikštėje prie papuoštų vartų kariuomenės vadas b. gen. Raštikis, l. einas 1 pĕst. pulko vado pareigas gen. št. plk. Karvelis, Ukmergės miesto burmistras ats. plk. Rėklaitis, vietos valdžios įstaigų atstovai, pulko garbės sargyba su orkestru, vietos organizacijos su vėliavomis, daug pulko kvieštų svečių ir ukmergiškių gyventojų. Prie garbės vartų Respublikos Prezidentui raportavo gediminėnų garbės sargybos kuopos vadas, o trumpu žodžiu pasveikino miesto burmistras ats. plk. Rėklaitis.

Vienoje pulko kareivinių aikštėje prie gražaus parko buvo laikomos pamaldos, kuriose dalyvavo pulkas ir svečiai. Pamaldas laikė ir pamokslą pasakė pulko kapelionas kun. Keblaitis. Po pamaldų buvo pulko paradas ir naujųjų kareivinių neseniai pastatyto vieno pastato pašventinimas. Pabaigoje bendri pietūs.

2 MILJONAI BEDARBIŲ dabar yra japonų iš Kinijos atimtame mieste Šanchajuje.

ZOOLOGIJOS SODO PRAMANYTOJAS garsus zoologas Jurgis Janda staiga mirė vienoje Prahos kavinėje.

VISA ESTIJA, pagal energijos komiteto planą, bus elektrifikuota ligi 1947 m. Jau 1942 m. Estijoje energijos gamyba pasiekė 298 milijonus kilovatų, o darbus baigęs 1947 m. — 387 milijonus.

PER POTVYNIUS KOROJEJE žuvo 914 žmonių.

VOKIETIJOJE kasdieniniams gyvenimo reikalamams naudojama 3 1/2 milijono automobilių.

NETRUKUS VOKIEČIAI Rytprūsioje už Kranco pradės statyti naują uostą. Pastaruoju laiku transporto apyvarta per Karaliaučiaus, Pilavos ir Elbingo uostus tiek išaugusi, kad prireikė ketvirto uosto.

Iškilmėse į gediminėnus kalbėjo Respublikos Prezidentas A. Smetona ir kariuomenės vadas b. gen. St. Raštikis. Šventėje gausiai dalyvavo ir Ukmergės visuomenė, kuri įvairiomis progomis savo pulkui pareiškia nuosirdžią meilę ir prisirišimą.

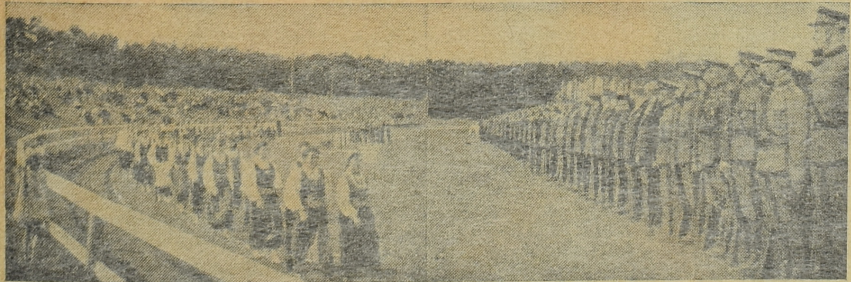
PASKUTINĖ ŠIAIS METAIS RADIO TRANSLIACIJA IS GAIZIŪNŲ POLIGONO. Kariuomenės daliniai jau baigia savo vasaros darbus poligone ir pradės vykdyti rudens programą. Rugpjūčio 28 d. poligone stovyklavę raitininkai suruošė savo radijo programą iš poligono. Buvo suvaidintas radijo vaidelis „Nežinomas kareivis“, kurį vaidino artistas Mackevičius ir kavalerijos pulkų kariai. Griežė 2 ulanų pulko orkestras. Kita radijo vaidelį „Nugalėsim ar mirsim“ vaidino 1 gusarų pulko kariai. Vaidelį „Ulanų pulko karių mintys“ vaidino 2 ulanų pulko kariai. Dragūnų pulko kariai atliko linksmy dalykų: laikrodžių patikrinimą, pranešė orą ir skaitė savo pačių sudarytas poligoniškų laikraščių santraukas iš „Poligono Aido“, „Poligono Žinių“ ir „Poligono Amžiaus“. Toliau dragūnai vaidino vaidelį „Pirmosios jauno kareivio dienos“. Pabaigoje jungtinis kavalerijos pulkų orkestras pagriežė komp. Gailevičiaus popuri „Lietuviškas kaimas“. Šiai translaciškai vadovavo plk. lt. Balčiūnas.

JŪROJE ŽUVO MOKINYS LAKŪNAS. Rugpjūčio 24 d. Baltijos jūroje mūsų karo laivas „Prezidentas Smetona“ atlikinėjo oro šaudymų pratimus. Su laivu bendradarbiavo karo lėktuvas, valdomas karo aviacijos mokyklos mokinių lakūnų Vlodo Sruogio ir Antano Karvelio. Jiedu ore vilko taikinį, į kurį šaudė laivas.

Beskrendant sugedo lėktuvo variklis ir todėl teko leistis žemyn. Jauni lakūnai matydami, kad iki kranto nebegalės nuplaniruoti, pirmiausia su parašytu išsoko Vl. Sruogis, o vėliau, jau arčiau kranto, išsoko ir A. Karvelis. Arčiau kranto į jūrą su parašytu nusileidusį A. Karvelį išgelbėjo laivo pasiūstas laivelis, tačiau toliau nusileidusiam Vl. Sruogiui jau nebespėjo suteikti pagalbos — jis nuskendo.

A. a. Vladas Sruogis yra gimęs 1916 m. Amerikos Jungtinėse Valstybėse. Lietuon grįžo su tėvais 1921 m. ir apsigyveno Veiverių m., Marijampolės aps. 1936 m. lapkričio 10 d. buvo priimtas į karo aviacijos mokyklos puskarininkų klasės mechanikų skyrių, o vėliau perkeltas į lakūnų skyrių.

KARININKAI PADOVANOJO AMERIKIEČIŲ LIETUVIŲ DARŽELIUI DR. VINCO KUDIRKOS BIUSTĄ. Lietuvos Karininkų Ramovė Kaune nuliedino ir Amerikos lietuvių — Cleveland'o, Ohio darželiui padovanojo Dr. Vinco Kudirkos bronzinį biustą, kuris ten bus pastatytas greta tokio pat Dr. J. Basanavičiaus biusto. Rugpjūčio 24 d. išvykdamas dviem mėnesiam į Ameriką, Kar. Št. Spaudos ir Švietimo skyriaus mjr. S. Narušis Dr. V. Kudirkos biustą išvežė ir ten įteiks Cleveland'o lietuvių darželiui. Minimas biustas atliedintas iš dail. Zikaro originalo, esančio Karo Muziejuje.

Sautiai sporto šventėj Klaipėdoje.

SAVANORIŲ KŪRĖJAI

KLAUSYKITE RADIJĄ.

Rugsėjo 2 d. 19 val. 15 min. ir rugsėjo 5 d. 19 val. 45 min. paklauskite kongreso informaciją per radiją.

Vykdami kongresan pasiimkite po antklodę, nes naktys dabar šaltos.

Kas rengiatės vykti garlaiviais ar autobusais, gerai sužinokite šių susisiekimo priemonių iš jūsų gyvenamų vietų išvykimo ir į Kauną atvykimo laiką, kad nepasivėluotute ir kongresą. Vėliausias laikas atvykti ir išregistruoti — rugsėjo 7 d. 9 val.

Kongreso programa skelbiama spaudoje, bet smulkiau ją paaiškinsime nurodytomis dienomis ir valandomis per radiją. Iš ten išgirsite ir visų traukinių tvarkaraščius bei paaiškinimą.

Skyrių vadovybės tuojau praneša centrui, kiek yra surinkusios ginklų fondai iš savanorių aukų, arba kiek dar tikimasi surinkti.

Pasistenkite išvykti kongresan paskirtais traukiniais. Apie juos teiraukitės pas savo stočių viršininkus.

Savanoriai atsargos karininkai ir šauliai prašomi atvykti su uniforma.

Centro Valdyba.

LIETUVOS KARIUOMENĖS KŪRĖJŲ SAVANORIŲ 1938.IX.7—8 D. D. KONGRESO

PROGRAMA.

Rugsėjo 7 d. 1) Iki 10 val. visi kongreso dalyviai turi būti išregistruvę ir paskirtuose butuose susitvarkę.

2) 10 val. 30 min. Vileišio aikštėje rikiuotės repeticija.

3) Po repeticijos pertrauka užkasti ir pasilsėti.

4) 14 val. laisvai susirenkame Dainų Slėnyje (Ažuolyne) iškilmingo posėdžio. 5) 15—17 val. Dainų Slėnyje iškilmingas posėdis. Dalyvauja J. E. Respublikos Prezidentas, Vyriausybės nariai, kviesantieji svečiai ir visi kongreso dalyviai savanoriai.

6) 17 val. 30 min. žygiuojame Karo Muziejaus sodelin (Parodos ir Duonelaičio g. g.).

7) 18 val. iškilmės prie Nežinomojo Kareivio Kapo.

8) Iš Karo Muziejaus sodelio rikiuote žygiuojame į Dainų Slėnį (Duonelaičio, Maironio g. g., Laisvės al., Parodos g.).

9) 21 val. 30 min. Dainų Slėnyje misterija. (A Ruko „Laisvės Žygis“, režis. B. Dauguvietis).

Rugsėjo 8 d. 1) 5 val. keliamės ir apsitvarkome.

2) 6 val. Vileišio aikštėje rikiuojamės ir vakarykščius vienetus.

3) 7 val. 40 min. žygiuojame į Karo Aerodromą.

4) 10 val. 30 min. pamaldos ir paradas.

5) Po parodo žygiuojame per Kauną (Aleksotas, Rotušės a., Vilniaus, Prezidento g., Laisvės al., Parodos g.) ir Parodos pavilį, užkandžiai.

6) Po užkandžių, iki išvykimo namo laisvas miesto apžiūrėjimas.

7) Išvykimas namo.

Iškilmingo posėdžio IX.7 d. 15—17 val. programa.

Kongreso žodį tars C. V-bos pirmininkas ats. plk. lt. P. Gužas. Kalbės J. E. Respublikos Prezidentas, Ministras Pirmininkas ir Krašto Apsaugos Ministro p. e. Kariuomenės vadas brig. gen. St. Raštikis. Gerb. organizacijos ir paskiri asmenys, norį kongresą pasveikinti, maloniai prašomi savo sveikinimus įduoti kongreso vadovybei raštu.

Prie Nežinomojo Kareivio Kapo IX.7 d. 18 val.

C. V-bos pirmininkas ats. plk. lt. P. Gužas perskaitys kongreso testamentinio pobūdžio pareiškimą, pagerbsime žuvusių kovų draugų ir padėsime ant N. Kareivio kapo vainiką. Lietuvos Himną gieda visi kongreso dalyviai.

Centro Valdyba.

TRAUKINIAI SAVANORIAMS.

Skelbiamas kongresan suvažiuoti traukinių tvarkaraštis. (Išvažiavimo valandas gerai išsidėmėkite. Čia nurodytais traukiniais važiuokite visi, nes tik juose kongreso dalyviams yra rezervuotos vietos).

1) Alytaus — Kazlų Rūdos ruože trauk. 203 Nr. Iš Alytaus išeina IX. 7 d. 0 val. 50 min. Kaune bus 6 val. 24 min.

2) Ukmergės — Jonavos ruože du specialūs traukiniai iš Ukmergės išeina IX. 7 d. 2 val. ir 2 val. 20 min. Kaune bus 6 val. 40 min.

≡ Radijas ≡

IX.4. Kaunas. 7,30 Malda, žin., plokšt. muz. 9 Ev. liut. pam. 10,15 Kat. pam. 12 V.V.S. 12,15 Plokšt. konc. 13,30 Transl. iš Telsių žemės ūkio ir žemaičių dail. meno kūr. parodų atidar. 17 Radijo laikr. ūkin. 17,20 Plokšt. muz. 18 Pask. 18,15 Plokšt. konc. 18,45 Kariuom. pusv. 19,15 Plokšt. muz. 19,30 L. o., progr. rytd. 19,35 „Jaun. Liet.“ pusv. 20 Margvakaris. 22 Elt. žin., sporto žin. 22,10 Šokių muz.

Klaipėda. 7,30 Malda, l., pask., plokšt. muz. 9,30 Ev. liut. pam. 18 Lauk. ir žvejų kamp. 18,15 Sant. val. 21 Polit. sav. apžvalga vokiškai, sporto žinios.

IX.5. Kaunas. 6,30 Kasdien: malda, l. o., plokšt. muz. 12 Kasdien: l. o., žin. 12,15 Kasdien: plokšt. muz. 18 Rad. pašt. 18,20 Kasdien: laikr. santr. 19 Kasdien: l. o., kron., Viln. nauj., Eltos žin. 19,15 Pask. 19,30 Kasdien: plokšt. muz. 19,45 Pran. apie savan. kūrėjų kongr. 20 Simf. konc. 22 Elt. žin., sporto žin. 22,10 Plokšt. muz.

Klaipėda. 7 Kasdien: malda, l., pask., plokšt. muz., žin. 14,15 Kasdien: inform. liet. ir vok.: l. o., Elt. žin., vak. progr. 19,45 Jūrininkų valandėlė.

IX.6. Kaunas. 18 Pask. 18,15 Konc. plokšt. 20,10 Pask. 20,20 Dain. V. O. sol. K. Orantas. 20,35 Pask. 20,50 Smuikas. 21,20 Esper. val. 21,35 Plokšt. muz. 21,50 Elt. žin. 22 Plokšt. muz.

Klaipėda. 20 Kasdien: Klaip. sp. apžv.

3) Joniškio ruože traukinys 942 Nr. Iš Joniškio išeina IX. 6 d. 19 val. 40 min. Kaune bus IX. 7 d. 6 val. 40 min.

4) Obelių — Subačiaus ruože traukinys 30 Nr. Iš Obelių išeina IX. 6 d. 22 val. Kaune bus IX. 7 d. 6 val. 40 min. Tas pats traukinys Panevėžyje bus IX. 7 d. 1 val. ir paims Utenos ruožo savanorius, kurie traukiniu 42 Nr. išvyks iš Utenos IX. 6 d. 20 val.

5) Pagėgių — Jonaitiškio ruože trauk. 227 Nr. Iš Pagėgių išeina IX. 6 d. 19 val. 40 min. Kaune bus IX. 7 d. 6 val. 40 min.

6) Vievio — Kauno ruože trauk. 208 Nr. Iš Vievio išeina IX. 7 d. 4 val. 50 min. Kaune bus tą pačią dieną 7 val. 12 min.

7) Virbalio — Mauručių ruože trauk. 31 Nr. Iš Virbalio išeina IX. 7 d. 5 val. 15 min. Kaune bus 7 val. 28 min.

8) Mažeikių — Kužių ruože trauk. 232 Nr. Iš Mažeikių išeina IX. 6 d. 22 val. 10 min. Kaune bus IX. 7 d. 7 val. 30 min.

9) Klaipėdos — Pavenčių ruože trauk. 24 Nr. Iš Klaipėdos išeina IX. 6 d. 22 val. 32 min. Kaune bus IX. 7 d. 7 val. 30 min.

10) Biržų — Šiaulių ruože trauk. 52 Nr. Iš Biržų išeina IX. 6 d. 22 val. Kaune bus IX. 7 d. 7 val. 30 min.

11) Šiaulių — Kauno ruože trauk. 42 Nr. Iš Šiaulių išeina IX. 7 d. 5 val. 35 min. Kaune bus 9 val. 6 min.

Dėmesio! I. Į čia nurodytus traukinius susėda visi vykstant į kongresą savanoriai iš visų geležink. stočių, kurios įvardintuose ruožuose yra. Iš savo stočių traukinių išėjimo laiką sužinokite vietose patys.

II. Kas rengiatės vykti į kongresą garlaiviais ar autobusais, tiksliai sužinokite jų išvykimo valandas, o taip pat ir laiką, kada jais pasieksite Kauną. Nežmirškite, kad vėliausias išregistruoti laikas — IX. 7 d. 9 val. 10 min.

III. Iš Kauno išvažiuoti susisiekimo priemonių tvarkaraščiai bus išspausdinti kongreso leidinyje, kurį gausite kiekvienas nemokamai. **Centro Valdyba.**

liet. ir vok. 20,20 Klaip. šaulių val. 21,35 Savait. kult. apžvalga.

IX.7. Kaunas. 15 Transl. iškil. sav. kūr. kongr. 17 Plokšt. muz. 18 Transl. iškil. iš Karo Muz. sod. 18,30 Plokšt. muz. 19,30 Rad. kron. 20,20 Liet. komp. muz. 21 Pask. 21,15 Plokšt. muz. 21,30 Transl. iš Dainų slėnio.

IX.8. Kaunas. 9,15 Ev. liut. pam. 10,30 Transl. pam. iš Aerod. 12,30 V.V.S. 12,45 Konc. plokšt. 17 Pask. 17,15 Plokšt. konc. 17,45 Praneš. lenk. 18 Praneš. lenk. ir gud. 18,10 Plokšt. muz. 18,30 L. o., progr. rytd. 18,35 Vaidinimas. 19,40 Praneš. pranc. ir vok. 20 Transl. konc. 22 Elt. žin. 22,10 Šokių muzika.

Klaipėda. 17,45 Konc. plokštėlemis.

IX.9. Kaunas. 18 V.V.S. 18,15 Plokšt. muz. 20,10 Ork. konc. 21,50 Elt. žin., sporto žinios. 22 Konc. plokštėl.

Klaipėda. 20 Klaip. sp. apžv. liet. ir vokiškai.

IX.10. Kaunas. 18 Šaulių pusval. 18,30 Report. 20,10 Darbininkams. 20,45 Liet. Vakarų akt. 21 Transl. relig. muz. konc. iš Siluvos bažn. 21,50 Elt. žin., sporto žin. 22 Šokių muzika.

Klaipėda. 20 Klaip. sp. apžv. liet. ir vok. 20,20 Klaip. rad. pašt. vok. 20,30 Plokštėlių muzika.

Skaniems valgiams ir gėrimams pagaminti reikia cukraus jiems pasaldinti.

ŠAULIŲ GYVENIMO

SIAULIAL.

Kuršėnai. Jau ruošiamasi iškilmingai švęsti Tautos šventę — rugsėjo 8 d. Būrio vad. ats. lt. Jablonskis buvo sukvietęs organizacijų atstovus šventės reikalui pasitarti. Iškilmingoji šventės dalis prasidės 10 val. vėliavos pakėlimu į stieba. Bus pamaldos, eitynės, prie paminklo, Vilniaus aikštėje sporto pratimai ir lauzas su programa.

Būrio taryba yra nulariusi atnaujinti pirmojo lietuviško kalendoriaus autoriaus Ivinskio paminklą ir sutvarkyti jo kapą Kuršėnų kapinėse. Paminklo ir kapo sutvarkymo darbai bus atlikti iki rugsėjo 8 d. **Z.**

VILKAVISKIS.

Vištytis. (4) Vištyčio šaulių būrys yra įsisteigęs 1920 m. IX 8 d., bet jo partizaniskas veikimas buvo daug ankstyvesnis. Būrio veikla ilgus metus buvo silpna, tačiau 1936 m. perėmus būrio vadovavimą šauliui ats. lt. Pr. Sulšauskui būrio veikimas visais atžvilgiais pagyvėjo. Karinis paruošimas vedamas energingai, ypač šaudymo srity, nes 45% šaulių išpildo šaudymo sąlygas. Sporto srity taipgi daug nuveikta: įrengta krepšinio aikštelė, įsigyta daug sporto įrankių, o patys šauliai sportininkai jau per tokį trumpą laiką pasirodė kaip gabūs krepšinininkai, turėdami jau kelias rimtas rungtynes su pergale.

Šiais metais yra pastatytos ant Vištyčio ežero apie 60 m nuo kranto, pavyzdingos bendros maudyklos, prie kurių pastatymo ir jų tvarkymo daug prisidėjo šaulys Zig. Andriuskevičius. Maudyklėmis naudojasi ne tik šauliai-ės, bet ir pati visuomenė, kuri yra labai dėkinga šaulių būriui.

Tas pats būrio vad. drauge su kuopos vadu Dim. Šachovu surinko iš šaulių ir visuomenės ginkluotoms krašto pajėgoms remti apie 3000 litų, kurių dalis įnešta ginklų fondui, o už likusius pinigų nutarta nupirkti 13 šautuvų, kurie bus įteikti šauliams per Tautos šventę. **Ž. Andr.**

ROKIŠKIS.

Duokiškis. Rugsėjo 21 d. Duokiškyje įvyko kooperacijos ir šautuvų įteikimo šventė, kurioje dalyvavo Rokiškio rinktinės vad. plk. Jašinskas, Rokiškio šaulių tarybos narys J. Sukys, Lietūkio vedėjas p. Jackevičius, vietos organizacijos ir visuomenė.

Organiz. susirinko pradžios mokyklos kieme ir su orkestru nužygiavo į pamaldas, kurias atlikė vietos klebonas kun. K. Turla.

Prie bažnyčios aikštėje įvyko iškilmingas posėdis. Šventės komiteto pirmininkas M. Tylas atidarė posėdį ir sukvietė svečius ir organizacijų vadus į posėdį. Po kalbų buvo sveikinimai. Sveikino kun. J. Paliukas, apskr. viršininkas Rozmanas ir Pienocentras.

Po to buvo išpūdingas aukotojų perdavimas savo dovanų šauliams. Išsirikiavus šauliams ir visoms organizacijoms, kalbą pasakė Rokiškio šaulių rinkt. vad. plk. Jašinskas. Respublikos Prezidentui sušukta valio. Šautuvus įteikė: P. P. B-vė 3 šautuvus, Valerija ir Matas Tylai 1 šautuvą, ūkininkai 1 šautuvą, tautininkai 1 šautuvą, Ž. Ū. Koop. „Ūkininkas“, jaunlietuviai, jaunieji ūkininkai ir V. V. S-ga 1 šautuvą. Šaulių būrio

vad. M. Tylas nuoširdžiai padėjo visiems aukotojams.

Plk. Jašinskas įteikė Duokiškio šaulių būrio vadui Šaulių Žvaigždę už gera visuomeninį darbą.

Po to buvo eitynės. Pirmą pražygiavo šauliai, vaizduodami partizanų grįžimą iš karo, važiavo sanitarinis vežimas ir pasukui ėjo šaulės gailestingomis sesutėmis apsirengusios, ėjo ūkininkai, vaizduodami senovės baudžiavą ir dabartinį gyvenimą. Kooperatininkai vaizdavo kooperacijos eigą. Po to buvo bendros vaišės.

Vakare buvo moterų šaulių gegužinė — lauzas. Prie lauzo programą atliko moterys šaulės. **Šaulė.**

ŠAKIAI.

Žem. Panemunė. Liepos 27 d. negailestingoji mirtis išplėšė iš šaulių tarpo šaulį a. a. Antaną Žitinevičių.

Velionis išdirbo Žem. Panemunės šaulių būryje apie dešimt metų, eidamas įvairias šaulio pareigas. Buvo sąžiningas ir drausmingas šaulys. Į Žem. Panemunės kapus velionį palydėjo šauliai ir šaulės. **A. Patašius.**

KLAIPEDA.

Nemerzatė. Rugsėjo 21 d. Nemerzatės šaulių būrys kurorto sezono pabaigai suruošė koncertą — balių su loterija ir šokiais. Koncertinę dalį išpildė smuikininko p. Stupelio orkestras. Didelį pasisekimą turėjo loterija. Būrys dėkingas p. M. Fenšteiniui, paaukojusiam loterijai įvairių dovanų už 50 lt. Koncertas davė gražaus pelno. **Pr. Saipiškis.**

MAŽEIKIAI.

Viešvilės būrio šauliai Vikt. Mejeris, Ot. Golubovaitė ir Pr. Lakneris nupirko šautuvą ir rugsėjo 14 d. įteikė vietos šaulių daliniui.

Įteikiant šautuvą buvo pasakyta nuoširdžių ir rimtų žodžių, palinkėta, kad įteiktasis šautuvas sudarytų bent dalelę

tos nenugalimos plieninės užtvaros, kuri per amžius laiduotų ir saugotų mūsų brangiausios tėvų žemės laisvę ir ateitį.

Priimdamas šautuvą būrio vad. ats. j. lt. P. Beleckas padėjo aukotojams už kilnią dovaną, o visi šauliai jiems griausmingai sušuko valio.

Nutarta kas sekmadienis rinktis pamaldų. **L. P.**

TRAKAI.

Kazokiškis. Prieš kiek laiko būrio šauliai vietos gyventojų nurodymu surado visai užmirštus ir apleistus žuvusių Lietuvos karių kapus, Kotiūros vienkienio miške, prie pat administracijos linijos. Kapai buvo aptverti, pastatytas kryžius. Liepos mėn. 31 d. įvyko kapų ir kryžiaus pašventinimas. Į pašventinimo vietą atvyko klebonas kun. Čaplikas, šauliai ir daug visuomenės. Pašventinimo žodį tarė kleb. kun. Čaplikas. Prie kapo kalbas pasakė būrio vad. J. Sedlickas ir šaulys mok. Andr. Čiurinskas.

Pažymėtina, kad palaidoti — nužudyti kariai vietos gyventojams buvo gerai pažįstami, jie 1919 m. stovėjo Kazokiškyje. Gyventojų pasakojimu juos visi vadindavo tik vardais, o pavardžių niekas nei nežinojo. Vieną vadindavo Adolfu, o antrą Vincu. Savo gražiu elgesiu vietos gyventojuose jie buvo išigiję didelį palankumą ir buvo gerbiami. 1919 m. liepos mėnesį jie tarnyboje buvo lenkų iš pasalų užpulti, nuginkluoti, atvesti paminėton vieton, nukankinti ir nukauti. Vieno iš žuvusiųjų pasisekė sužinoti pavardę: tai Adolfo Starkaus, kuris kilęs nuo Giedraičių. Prie šio kilnaus darbo daugiausia prisidėjo šauliai — pasienio policijos policininkai, pagerbdami savo pirmatakus. **Juozas Sedlickas.**

PANEVĖŽYS.

Žibartai. Rugsėjo 14 d. Žibartų š. būrys šventė dešimties metų sukaktuves. Būrys susirinko Šilalionių pr. mok. aikštėje sutikti į šventę atvykstančių iš Seduvos svečių, su kuriais nuvyko į kaimyninio Alksnupių kaimo koplyčią pamaldų.

Pamaldas laikė, vėliavą šventino ir šaulius prisaidino kun. Poleikis. Po pamaldų prie koplytėlės aikštėlėje batalio-

Ekspresinis autobusas Amerikoje.

MINTIES IR KULTŪROS NAUJIENOS

GEGUTĖ IR LAKŠTINGALA.

Jei pavartysime mūsų tautosaką, kuri dalimi dar gyva liaudyje ir giliau pastudijuosime, pamatysim, kad pirminiai žmonės, mūsų prosenoliai buvo susigyvenę su gamta, kartu gyvenę ir nesiskyrę nuo bet kurio gyvio. Kad ir paėmus paukščius, žvėris, medžius, geles, buvo sužvėrėję, kartu gyvenę ir visa laikė kas gyva, tai slėpinga, galinga. Net žmogus pats kūrė dievus, teikdamas savo veidą, rūpesčius, išgyvenimus. Tad iš tų laikų, vadinamų pirmųjų žmogaus imtynių su gamtos slėpiniais ir kilo dvasios gyvenimo teikimas paukščiams, žvėrimis, medžiams. Ir tas dainose apdainuota, kad ir „Ko liūdi, putinėli“, arba gegučių kukavimai — motinos, marčios, sesers ar šiaip mergaitės raudojimai. Apie gegutę, lakštingalą, net ir padavimų sukurta ir su šiais paukščiais dar ir šiandien nesiskiriama, ypač vasarą, kurie savo giedojimais mus nuteikia, žavi.

Padavimas sako, kad gegutė buvo turtingo bajoro duktė, turėjo tris brolius jaunikačius ir labai juos mylėjo. Kartą trimto garsas pašaukė į karą. Karas buvo ilgas ir grįžo tik jaunikačių žirgai, o jie kare krito. Sesuo nerimo, brolių gailėjos ir paėmusi žirgus, užsisėdo ir į tamsią girią išjojo. Jojo ilgai, raudojė ir jos raudą nugirdo Dievas, pasigailėjo ir pavertė gegutę, kuri kiekvieną pavasarį, net ligi švento Petro kukuoją, rauda brolių žuvusių dėl tėvynės. Net ir dabar dar sakoma, kad gegutė kukuoja arti namų, tai mirtį pranašauja. O merginos mėgsta kreiptis, klausiti, kad išpranašautų, kaip šioj dainoj:

Tu sesute brangioji,
Tu gegužaitė raiboji,
Brolių arklus ganydama,
Šilkų siūlus varstydama,
Sakyk, kada aš vyrą gausiu?..
Mūsų senoliai tikėjo, kad dievai labai našlaičių gailėje ir juos paversdavo gegutėmis. Gegutę laikė pranaše, ypač mergelės, net ir daina išsiliko:
Oi užkit, gauskit girioj medeliai:
Maži mano broleliai.
Oi užaugš, užaugš mano broleliai,
Iškirs girioj medelius.

no vadas ats. kpt. A. Petrauskas pašventintą vėliavą įteikė būriui.
Šilaikonių pr. mok. akištėje įvyko iškilmingas posėdis, į kurį atvyko XII š. rinktinės vado pad. kap. Meškauskas.

Š. rėm. L. Mengotienė ir Radvilonių P. P. B-vė įteikė būriui po vieną karišką šautuvą. Būrio šauliai ir šaulės atliko keletą sporto pratimų ir pašoko tautinių šokių, buvo gegužinė ir vaisės.

V. R.

Š A U L Ė S

Jėznas. Rugpiučio 21 d. surengta šaulių moterų vakaras. Suvaidinta „Šaulė“: 3-jų veiksnu su epilogu vaidelis. Nežiūrėję, kad tą dieną buvo daug pramojų, tačiau salė buvo perpildyta. Pažymėtina, kad visa Jėzno inteligentija gausiai parėmė vakaro pastatymą aukomis. Numatoma ateityje ir didesnių užsimojimų, nes pelno iš šio vakaro gauta 109 litai ir 11 ct.

A. Bereišienė.

Girelėj kirto, pagiry tašė,
Ant vieškelėlio vezė.
O ir išstatė margą dvarelį,
Ant aštuonių kampelių.
Kamps į kampelį po gegužėlę
Kas rytelį kukavo:
Kol iškukavo, kol išlingavo
Motušėlės, dukrelė,
Nuo brolelių sesele.
Oi lankykit, broliai, sesele
Norint žiemos keleliu:
Žiemos keleliu, nauju važeliu
Juodbėreliu žirgelium..

Kai kur dar ir dabar gegutės garbei švenčia šventę, tai būva Velykų trečią dieną. Susirenka viso kaimo jaunimas į vieną namą, dainuoja įvairias dainas, paskui šoka, taip vadinamą gegutės šokį. Veda parinkta gražiausia mergaitė, gegutę praminta, kuriai rato vidury parengta sėdynė, ji sėdi užrištomis akimis, o jaunimas ratu aplink sukas ir po kiekvieno apsisukimo vyrai prieina prie sėdinčios mergaitės, paėmę už rankos dainuoja:

Karalienė gegelė, kuku, kuku!
Aš tavo brolelis kuku, kuku!

Tada sėdinčioji iš balso spėja, kurie jai labiau patinka ir išsirenka tris jaunikačius, atsiriša akis ir visą dieną su jais šoka. Einant namo jiems duoda savo darbo austas juostas, o vaikinai taip pat ją apdovanoja ir vadina seserimi, o juos — broliais.

Kitas visų mylimas paukštėlis, tai lakštingala. Sako senovė paliai Nerį gyveno gražus vaikas, vardu Dainius ir mylėjo gražią mergelę Skaisčiąją, bet jinais jo nemylėjo, nors buvo kaimynai ir rytais vakarais jos garbei dainas dainavo. Vėliau Dainius tokių gilių išgyvenimų negalėjo pernešti ir nusiskandino ir dievai jo pasigailėjo ir pavertė lakštingala, kad savo balsu ramintų nelaimingus mylimuosius. Skaisčioji nugirdus, kad Dainius nusiskandino, labai nusiminė ir iš gilaus širdies skausmo mirė ir dievai ją pakeitė į šimtalapę rožę, kuri tepražysta, kai lakštingala nustoja lakštavus. Yra apie lakštingalą ir dainų.

Kaip matom, kad gegutė ir lakštingala, ne tik nuo senovės su lietuviais

susigyvenusios ir tautosakoje radusios vietos, bet ir šiandien visų mėgstamos ir net senius jaunatve nuteikiančios. Dažnas ilgais vakarais, prie atdarų langų ar saulei tekant, klausosi malonių kukavimų, giedojimų.

Jn. Vaidelys.

KIEK PASAULYJE YRA ŽMONIŲ?

Tarptautinio statistikos instituto žiniomis visame žemės rutulyje šiuo metu gyvena du milijardai žmonių. Taigi, po pasaulinio karo žemės gyventojų skaičius padidėjo. Prieš karą buvo priskaitoma 1.600 milijonų žmonių.

Didžiausias žmonių priauglis nuo 1915 metų buvo Amerikoje. Prieš karą Šiaurės ir Pietų Amerikoje buvo 144 milijonai gyventojų, o šiuo metu jų skaičius padidėjo ligi 300 milijonų. Amerikos gyventojų skaičių žymiai padidino imigracija iš visų pasaulio kraštų.

Tirščiausiai gyvenama pasaulio dalis yra Europa. Čia viename kvadratiname kilometre vidutiniškai gyvena 55 žmonės. Azijoje kvadrat. kilometre gyvena 24 žmonės, Amerikoje ir Afrikoje po 6, o Australijoje nepilnas vienas žmogus. Iš čia matyti, kad Amerika ir Afrika yra dar menkai gyvenamos ir pajėgtų išskaitinti žymiai didesni žmonių skaičių. Dėl blogo klimato mažiausia gyvenama yra Australija. Čia didelius plotus užima sausi tyrai, kuriuose ne tik žmonės negyvena, bet ir augalai neauga.

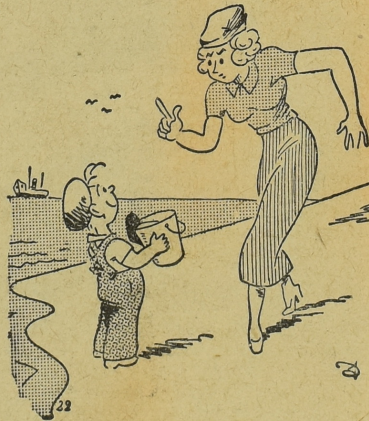
Kiek yra pasaulyje žmonių, šiandien visai tiksliai sunku pasakyti, nes nevisos valstybės savo gyventojus yra surašę. Sakysim, niekas nežino, kiek tikrai yra gyventojų Kinijoje. 1921 m. pačių kiniečių apskaičiavimu Kinijoje yra 350 milijonų gyventojų, o tuo tarpu tarptautinė statistika rodo Kinijoje esant 450 milijonų gyventojų. Vadinasi, skirtumas sudaro net 100 milijonų.

Nežiūrint to, kad žemėje gyvena maždaug du milijardai žmonių, vis dėlto dar labai daug yra tuščių negyvenamų vietų, kurios ateityje galės išskaitinti šimtus milijonų žmonių. Jeigu skaičiuoti pagal Europos gyventojų turtumą, tai Amerika galėtų sutalpinti šešis kartus tiek žmonių, kiek kad dabar ten yra. Ir Azija gali turėti dukart daugiau gyventojų. Bet didžiausią ateitį turi Afrika, ypač jeigu pavyktų „sudrėkinti“ milžiniškus Saharos tyrus. O tai padaryti, kaip tvirtina inžinieriai, esą tikrai galima.

SKRUZDĖS KASMET PADARO 900 MILIJONŲ LITŲ NUOSTOLIŲ.

Brazilijos vyriausybė paskelbė atsisaukimą į viso pasaulio mokslininkus, prašydama išrasti kovos priemones su skruzdėlėmis, kurios naikina Pietų Amerikos, ypač Brazilijos, derlingus laukus ir neleidžia plėstis žemės ūkiui. Brazilijoje jos sunaikina ištisus bananų, citrinų ir cukrinių augalų laukus. Vien tik Sao Paulo provincijoje, kur nemaža gyvena ir lietuvių, skruzdėlės per metus padaro už 240 milijonų litų nuostolių. Visoje Brazilijoje tie nuostoliai kasmet siekia 900 milijonų litų.

Žemės ūkiui jos yra tikra rykštė. Jų skruzdėlynai yra tiesiog milžiniški. Jos išrausia po žeme didžiulius

— Tu, Petriuk, negerk jūros vandens, o tai troškulį gausi.

— Argi maža čia vandens: vėl atsi-gersiu.

ISPŪDINGA SAULIŲ SVENTĖ KLAIPĖDOJE.

Rugpjūčio 26—28 d. Klaipėdoje buvo rinktinės šaulių dalinių sporto varžybos. Tokios sporto varžybos ruošiamos Klaipėdoje kasmet. Šiais metais suruoštos sporto varžybos praėjo su dideliu pasisekimu ir visuomenės susidomėjimu. Varžybos buvo pradėtos įgulos šaudykloje šaudymais. Šaudymuose dalyvavo per 300 geriausių rinktinės šaulių. Šaudė dalinių sudarytos ekipos ir atskirai taiklieji šauliai. Reikia pažymėti, kad šauliai šaudymo varžybose pasiekė labai gerų rezultatų. Šaudymams vadovavo maj. Svambarys, kap. Dubrauskas, šaulys Džiugas (rinktinės šaudymo vadovas), ltn. Kačergis ir kit. Programoje buvo šaudymai iš kariškų ir mažo kalibro šautuvų ir pistoletų 7,65 ir 9 mm.

Penktadienio vakarą apygardos plaukymo baseine buvo šaulių plaukymo varžybos. **Šeštadienį** miesto sporto stadione ir V. D. Gimnazijos salėje buvo šaulių dalinių kamuolio varžybos. **Sekmadienį** per visą dieną miesto sporto stadione buvo lengvosios atletikos varžybos. Varžybose kiekvienas dalinys stengėsi geriau pasirodyti ir laimėti Klaipėdos miesto ir provincijos šaulių dalinių nugalėtojų vardus. Varžybas sekė ir prižiūrėjo pats rinktinės vadas plk. ltn. Andrašiūnas, moterų rinkt. vadė Gudelienė ir rinkt. sporto vadovas šaulys inž. Dobkevičius. **Sekmadienį** buvo baigiamosios varžybos, į kurias atsilankė gausingai Klaipėdos visuomenė ir visuomenės veikėjai. Į baigiamąsias varžybas atvyko l. e. gubernatoriaus p. dr. Sakalauskas, plk. ltn. Andrašiūnas, S-gos sp. ved. ats. ltn. Tumas ir sporto apyg. pirmininkas Rimdzius. Po iškilmingo gubernatoriaus sutikimo sporto varžybos buvo tęsiamos toliau. **Kumštinio ir tinklinio** nugalėtojų vardus laimėjo **Pagėgių** šaulių būrio k-da: V. Račkauskas, H. Nejus, Juozas Ramanauskas, J. Račkauskas, A. Ignatavičius ir J. Mažeika. **Krepšinio** varžybas Dariaus ir Girėno vardo šaulių kuopa nugalėjusi Martyno Jankaus š. būrį 28—7. Dariaus ir Girėno š. kuopos krepš. k-dą sudarė: Kavaliūnas, Piliponis, Samaška, Volfas, Usas, Paliušis ir Prielgauskas. **Krepšinio ir tinklinio** varžybose vadovavo mok. V. Senkus; kumštinio — Volfas.

Plaukymas. 100 m l. st. 1. Višinskaitė (Studentų š. b.), 2. Kavaliūnienė (Martyno J. š. b.). **100 m** krūtine: 1. St. Daveinīs (Uosto š. b.); 2. Jokūbaitis (Dar. ir Gir.). **200 m** krūtine: 1. Daveinīs (Uosto š. b.). **100 m** nugara: 1. Jokūbaitis (Dariaus ir Girėno); 2. Pocius (Uosto). **50 m** nugara: 1. Kavaliūnienė (M. J.). **100 m l. st.:** 1. Pocius (U.); 2. Narkevičius (U.). **400 m:** 1. Dūda (U.); 2. Pocius (U.). **Šuolis į vandenį** laimėjo šaulys Jokūbaitis (Dr. ir Gir.). **Futbolo** varžybas laimėjo Uosto š. kuopos k-da. Varžybose vadovavo šaulys Arasimavičius.

Lengvoje atletikoje pasiekti rezultatai: **100 m** bėgimas: 1. Račkauskas (Pagėgių š. b.) — 12 s. 2. Nejus (P.) — 12,2 s. **200 m** 1. Žeimys (Dariaus ir Girėno) — 24,7 s. 2. Račkauskas J. (P.) — 25,4 s. **400 m** 1. Šedvytis (Dr. Gr.) — 57,8 s. 2. Račiūnas (Martyno Jankaus) — 57,9 s. **1500 m**

1. Pocius (Uosto š. k.) — 4:42,5 min. 2. Paliušis (D. ir Gr.) — 4:49,7 min. **5000 m** 1. Rubavičius (D. ir G.) — 18:26,2 min. 2. Paliušis V. (Dr. Gr.) — 18:46,1 min. **4×100 m** estafetė laimėjo Pagėgių š. būrys. 2. Dariaus ir Girėno š. kuopa. **Suolis į aukštį:** 1. Rondeika (M. J.) — 1,60 m 2. Valaitis (Paliėčių) — 1,53 m. **Suolis į tolį:** 1. Rondeika (M. J.) — 5,96 m. 2. Lingys (Uosto) — 5,66 m. **Suolis su kartimi:** Lingys (U.) — 3,10 m. **Trišuolis:** 1. Lingys (U.) — 12,29 m. 2. Rondeika (M. J.) — 11,66 m. **Granatos met.:** 1. Grigėnas (M. J.) — 58,70 m. 2. Rondeika (M. J.) — 58,07 m. **Diskas:** 1. Rondeika — 30,55 m. 2. Piliponis (Dr. Gr.) — 30,23 m. **Ietis:** 1. Lingys (U.) — 40,90 m. 2. Rondeika (M. J.) — 38,42 m. **Rutulys:** 1. Rondeika (M. J.) — 11,35 m. **60 m:** 1. Uščinaitė (U.) — 9,2 s. 2. Mikolajūnaitė (Rusnės) — 9,5 s. **100 m:** 1. Uščinaitė (U.) — 15,5 s. 2. Višinskaitė (Studentų) — 15,7 s. **400 m:** 1. Uščinaitė (U.) — 1:16,4 min. 2. Orlauskaitė (M. J.) — 1:16,6 min. **Į tolį:** 1. Višinskaitė (St.) — 3,81 m. 2. Lesevičiūtė (Smalininkų). **Suolis į aukštį:** 1. Mikolajūnaitė (Rusnės) 1,13 m. 2. Višinskaitė. **Diskas:** 1. Bernatoniėnė (U.) **Ietis:** Višinskaitė — 30,88 m. 2. Račiūnaitė — 25,08 m. **Rutulys:** 1. Bernatoniėnė (U.) — 8,72 m. **Iš kariškų šautuvų** ekipinį šaudymą laimėjo: 1. Dariaus ir Girėno šaulių kuopa iš 1800 galimų taškų išmušė 1407. 2. Kintų š. būrys išmušęs — 1336 ir 3. Smalininkų š. b. — 1336 taškus. **Mažą kalibro** ekipinį šaudymą laimėjo Dariaus ir Girėno kuopa. 2. Uosto k. ir 3. Karklininkų š. būrys.

Pistoletų 9 mm ekipinį šaudymą laimėjo Uosto š. kuopa. 2. Juodkrantės ir 3. Paliėčių š. b. **Pistoletų 7 mm** 1 v. Dariaus ir Girėno š. kuopa. 2. Juodkrantės ir 3. Uosto š. kuopa. **Iš kariškų šautuvų**

šaudant šauliai pasiskirstė vietomis: 1. Bražinskas (Uosto š. k.), išmušęs 307 taškus, ir geriausiai apšaudęs šaudymo meisterius šaulius. 2. Valaitis (Paliėčių š. b.) — 305. 3. Jomantas (Dr. ir Gr.) — 302 taškus. 4. Jurčinskis (Kintų š. b.) — 301. **Iš maž kalibro šautuvų:** 1. Jomantas (Dr. Gr.) — 277. 2. Liutkus (Dr. Gr.) — 272. 3. Pleškys (Dr. Gr.) — 257. 4. Lagunavičius (Dr. Gr.) — 253. 5. Tamoševičius. **Pistoletų 9 mm:** 1. Savickas (Paliėčių). 2. Vilas (Juodkrantės) ir 3. Džiugas (Uosto).

7 km patulio žygio nugalėtojai: 1. Peipalas (M. J.) — 29:30 min. 2. Pakalniškis (Vanagų š. b.). 3. Gineikis (M. J.). **Dviratininkų 10 km** nugalėtojai: 1. Šiušelis (Nemerzatis š. b.) — 23,5 min. 2. Purys (46 Klaipėdos š. b.). 3. Šlevas (M. J.).

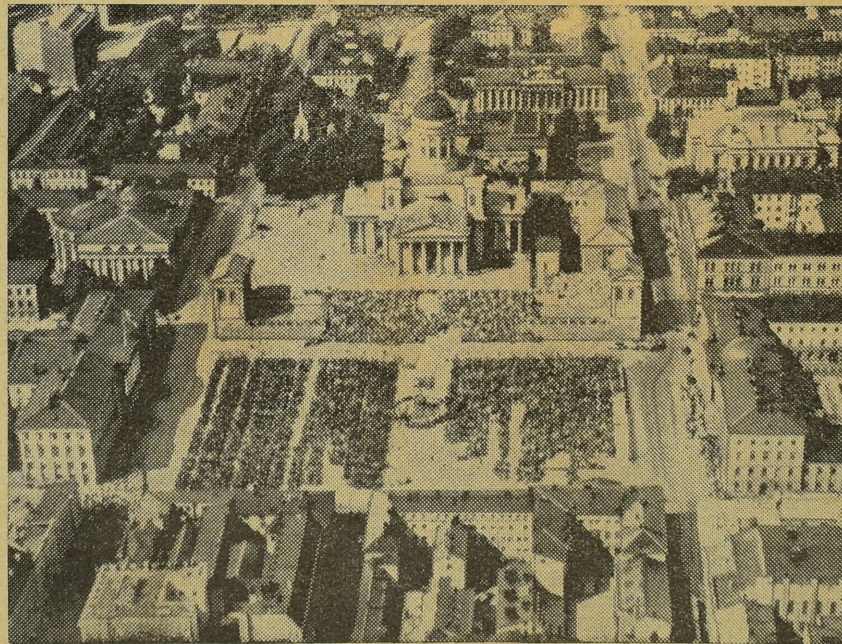
I, II ir III-jų vietų nugalėtojams buvo įteiktos asmeninės ir kartinės dovanos. Iš viso buvo įteikta per 200 dovanų. Dovanas suaukojo Klaipėdos visuomenė. Įteikė gubern. pavad. dr. Sakalauskas. Buvo šaulių paradas, gražiai atlikti moterų ir vyrų bendriniai pratimai ir tautiniai šokiai.

Grandis—CJSO pereitą savaitę buvo suruošę Jurgėlai, Budriūnui ir Savickui atsisveikinimo krepšinio rungtynes. Grandis ir CJSO sudarė rinktinę komandą prieš LFLS—Taurus rinktinę. Grandis—CJSO komandoje žaidė: Savickas, Jurgėla, Budriūnas, Puzinauskas, Baltrūnas ir Kriaučiūnas. **LFLS—Taurus** k-dą sudarė: Lubinas, Ruzgis, Šliupas, Adomavičius ir Karalius. Rungtynės pasibaigė 37—26 Grandies—CJSO naudai.

Lietuva — Latvija pirmos moterų lengvosios atletikos varžybos buvo Rygoje. Rungtynės pasibaigė 56—34 latvių naudai. Naują Lietuvos rekordą pasiekė D. Vitartaitė (JSO) numetusi diską 33,89 m.

Lietuva — Čekoslovakija 1—2. Pereitą savaitę buvo pirmos tarpvalstybinės futbolo rungtynės Lietuva — Čekoslovakija. Mūsiškiai rungtynes pralaimėjo 2—1.

Lazdijai. Būrio sporto klubo šaudymo sekcija su policijos sporto klubo Seinų skyr. suruošė draugiškas šaudymo rungtynes iš mažo kalibro šautuvėlių. Rungtynes laimėjo šauliai, surinkę 959, iš galimų 1500, taškus, policija surinko 3 taškais mažiau, t. y. 956. **Dalyvis.**

Japonams atsisakius, 1940 m. pasaulinę sporto olimpiadą pasiėmė surengti suomiai. Čia matomas Helsinkio miestas, kur įvyks olimpiada.

Raštai

VYČIO ŽENKLAS. Redagavo dim. ltn. J. Viliušis. Leidėjas: Lietuvos Laisvės Kovų Invalidų Draugija. Kaunas, 1938 m. 64 psl.

Lietuvos Laisvės Kovų Invalidų Draugija 20-ties metų Nepriklausomybės sukaktuvėms paminėti išleido kartinį leidinį „Vyčio ženklą“.

Įžanginiam žody pasisakoma, kad Lietuvos laisvės kovų invalidai nori šiuo kukliu leidiniu pažymėti jubiliejinius metus ir kartu su visa tauta džiaugtis laisve ir budėti jos sargyboje.

Leidinyje randame brig. gen. St. Raštikio straipsnį apie Lietuvos laisvės kovų invalidus „Didžioji pagarbos vyrai“.

Gen. št. plk. St. Zaskėvičius straipsnyje „Reikšmingesnės mūsų praėties pamokos“ duoda 1812 m. ir 1918 m. sugretinimą, 1812 m. sąlygos nepriklausomybei iškovoti buvo žymiai geresnės nei 1918 m. Bet vis dėlto Lietuva iškovojė politinę nepriklausomybę tik 1918 m. Kodėl? Į šį klausimą autorius atsako: — Reikiamai neišprusinti ir nuolat engiami, beveik beteisiai bajorų vergai — valstiečiai, kartais, net skatinami tų pačių dvarininkų, juo labiau nematė reikalo 1812 m. eiti į ginkluotą kovą ir vengė jos ivairiausiais būdais.

Gen. št. plk. St. Zaskėvičius aiškiais pavyzdžiais įrodo mūsų dvarininkijos išdavikiškumą ir blogą valią nuo Kosciūškos sukilimo, 1812 m., 1831 ir 1863 m. sukilimų, 1905 m. revoliucijos ligi 1918 m. nepriklausomybės kovų, kada dvarininkija, kaip gangrenos suėstas sąnarys, buvo išmesta iš gyvenimo. Tai, pasak autoriaus: „Puiki pamoka naujai mūsų inteligentijai, valdininkams, miestelėnams ir tiems nepriklausomos Lietuvos piliečiams, kurie pretenduoja pas mus virsti dvarininkais. Tiesa, gal pirmosios mūsų protėvių — inteligentų klaidos jie nepadarė, svetimos Lietuvai kultūros įtakai nepakliūs, bet nutolimo nuo kaimo žymių jau yra“.

I PLAČIAJĄ LIETUVOS VISUOMENĘ.

Atėinančiais metais sukanka lygiai 20 metų nuo mirties idealaus gydytojo ir plataus masto visuomenininko Dr. Dominiko Bukanto. Tais laikais, kai mūsų tautą slėgė svetimosi priespauda ir krašto viduje buvo nemaža suklaidintų tautiečių, kurie svetimos kultūros įtakoje pamiršo savo gimtąjį žodį, Dr. Dominikas Bukantas drašiai ir visa savo energija stojo į lietuvišką darbą.

Kaip tauraus būdo žmogus ir stropus gydytojas užsipelnė visuomenės pagarbos, jį šiandien lygiai su pagarba mini lietuviai, lygiai kitatautis, ir kaip visuomenininkas mums lietuviams yra itin brangus.

Jo vardui įamžinti Zarasuose, kur jis mirė ir kur daugiausia jam teko dirbti visuomeninio darbo, bus statomas paminklas.

Paminklas statomas visuomenė: lėšomis ir dėl to maloniai kviečiame visus prisidėti savo auka prie paminklo statymo, kad kitais, Dr. Bukanto mirties sukaktuviniais, metais galėtume baigti paminklą statyti ir jį atidengti.

Auką prašomė siųsti į Lietuvos Banko Zarasų Skyrių Dr. Dom. Bukanto paminklui statyti Komiteto sąskaiton Nr. 37.

Komitetas Dr. Dominiko Bukanto paminklui statyti Zarasuose.

Ir baigdamas, šiais protinio sunykimo laikais pažymėtina ir drašų straipsnių, autorių sako: „ne keletas tūkstančių bajorų ar viena — antra šimtinė dvarininkų suteikė mums nepriklausomybę, bet mūsų kaimo masių pasiryžimas ir visų kova išlaisvino Lietuvą. Užtat verčiau turėti mažiau privilegijuotų, bet daugiau savo kasdienie būtim patenkintų piliečių. Ir kai ateis fizinio pavojaus valanda, tai vėl galės pasikartoti ne 1812 m., bet 1919—20 metai! Kitaip tariant, pataikūnai ir šiaudadūšiai, palyš palovėn, spekuliantai ir visuomenės turto išnaudotojai prisės skvernus, o sveikoji, kupina iniciatyvos ir energijos lietuvių masė, be jokio socialinės padėties skirtumo, pėty ir peši stois ginti visų branginamąjį savąjį kraštą“.

Jau vien šis straipsnis visai pateisina leidinio pasirodymą.

Randame čia dar gen. št. plk. A. Sovos straipsnį „Prieš 20 metų“, dim. ltn. J. Viliušio „20 metų tautos kūryba“, Antano Valaičio „Priespaudos laikų kovotojai, mūsų nepriklausomybei prašvitus“, V. Gustainio „Savatorių psichologija“, plk. ltn. A. Simkaus „Būkime pareigingi“, gen. št. mjr. A. Jonačio „Didžiųjų ir mažųjų valstybių ginklavimas ir jų galia būsimajame kare“, plk. ltn. Vyt. Steponaičio „Užrašykime, ką žinome ir atsimename“, dim. plk. ltn. M. Kukino „Vyčių Brolija“ — „Lietuvos Laisvės Kovų Invalidų Draugija“ 1923—1938 m.“ ir Lietuvos Laisvės Kovų Invalidų Draugijos statusą.

Knyga išleista geru popieriumi, didelio formato, gausiai iliustruota. Tik iliustracijos galėjo būti geresnės, be to, akyliav reikėjo žiūrėti korektūros. Bet tai leidinio vertės nemažina. J. V. N.

Gaston Leroux JUODOJI PILIS I ir II tom. (dvimė knygom po 2,50 lt). Išvertė P. Kupčiūnas. Išč. Žaibas. 2200 egz. Virš. dail. T. Kulakausko.

Stasys Dabušis, ELEKTRA, mokslo populiarizacija. Sv. Kazimiero draugijos leidinys. Kaunas, 1937, 296 psl. I tomas 3,50 lt.

PRANEŠIMAS.

Jei bus gražus oras, visi neskraidė aviacijos būrio šauliai turi atvykti prie Aero Klubu angarų š. m. rugsėjo 4 d. 15 val. (Nuo minėtos dienos norintieji skristi nebus skraidinami). Be to, kas nesumokėjęs nario mokesčio ar kitų mokesčių atsinešti pinigų ir vietoje sumokėti. Nesumokėję nebus skraidinami.

Būrio vadas.

NEPAPRASTA NAUJIENA SIUVĖJAMS.

Išspausdinti moteriškų drabužių natūralaus dydžio ir pusiau sumažinti brėžiniai su aprašymais. Kaina 5 lt, išperkamu mokesčiu — 6 lt. Išspausdintas vyriškų drabužių kirpimo ir siuvimo vadovas „Mišrioji sistema“ 224 psl. 400 br. ir 26 mateliai, kaina 12 lt, išperkamu mokesčiu 13 lt. Veikia siuvėjams trijų mėnesių moteriškų ir vyriškų drabužių kirpimo ir siuvimo kursai. Kursuose dėsto lektoriai — specialistai — es naujausias pasaulines madas. Į naują laidą priimami klausytojai 1938 m. nuo rugsėjo m. 1 ligi 15 d. O į kitą laidą 1938 m. gruodžio m. 1 d. Kreiptis: J. BERNOTAS KAUNE, MICKEVICIAUS 26 nr. telefon. 22095. (3597)

Stasys Dabušis nėra gamtininkas, tačiau gamtos meilės kibirkstėlė turi savy ir stengiasi jos kaitinamas savo žiniomis pasidalyti su visuomene. Elektroje autorius vaizdžiai ir populiariai aiškina gamtos reiškinius. Lengva pasikalbėjimo forma, paveikslėliai ir brėžiniai sudomina skaitytoją ir nejuociomis patraukia stebėti gamtos reiškinius. Nėpaprastai brangintinas ir vertintinas mokslo populiarizacijų rašymas maželiams, kuriems sunkus moksliskas dėstymas neįkandamas. Kas kita lengvai ir suprantamai išdėstyti mokslo dalykai. Tos rūšies literatūra kuo labiausiai palaikytiną: juk tai didžiausia pedagogų talkininkė.

Autorius pirmučiausia iškelia elektros ypatybes, toliau eina — pašnekesiai apie elektroškopa, elektrofora ir į galą trumpai nušviesta elektros istorija.

Knyga mums, gyvenantiems technikos stebuklų amžiu, tikrai pravartai. Autorius, būdamas kalbininkas, stengiasi svetimus vardus suliejuvinti, rašo gyvai ir suprantamai. Dėl geros kalbos knygelė skaityti labai lengva.

Kz. Gastautas.

Dr. A. Mikalauskas, NUSIKALTIMAS IR BENDRININKYSTĖ. Klaipėdos krašto baudžiamosios teisės tyrinėjimai. Išleido J. Karvelio Prekybos Namai, Kaunas. 119 psl. Kaina 5 lt.

Šiuo metu Klaipėdos krašto baudžiamojose teisėje yra nemaža spragų, kurios žymiai sunkina teisininkų praktikos darbą. Šis raštas ir yra skirtas kaip tik tam tikslui, kad įnešų daugiau šviesos į Klaipėdos krašto teisės painiavas.

Be kitų dalykų autorius gana plačiai išnagrinėja bendrininkystės istoriją, kriminalinę politiką ir kitus aktualius teises klausimus, kurie kiekvienam teisininkui yra svarbūs ir turi rūpėti. Darbas atliktas labai kruopščiai: nurodyta nemaža šaltinių, paaiškinimų ir komentarų. Taigi, kiekvienam skaitančiam negali kilti neiškumų. Tenka džiaugtis, kad mūsų teisinė literatūra, ypač Klaipėdos krašto klausimais, šiuo rimtu raštu yra praturtinama. Reikia tikėtis, jog ji tikrai sudomins ne tik teisininkus, bet ir visus skaitančiuosius visuomenės sluoksnius.

Dr. Grm.

DARBO SAMDA IR DARBO APSAUGOS ĮSTAIGOS LIETUVOJE. Advokatas Antanas Jakobas, Vidaus Reikalų Ministerijos juriskonsultas. Darbo Rūmų leidinys. Kaunas, 1938. Kaina 1,50 lt.

Ar Jūs vaikščiojat be skrybėlės, ar Jūs maudotės, sportuojat — Jūsų plaukai neturi atrodyti, kaip neįbrendamąjį giria.

„Glaudin“ visiškai be riebalų užlaiko kiekvieną šukuoseną vėjui ir negiedrai esant, lyg nematomas plaukų tinklėlis.
FLORANCE KAUNAS.

Tūkstančiai džiūgiasi

IR TAM STA DŽIAUGSIES
VARTODAMAS ŽALIOS SPALVOS

Linų muila

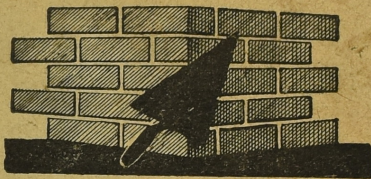
AKC. B-VĖ „LIETUVOS MUILAS“ PANEVĖŽYS.

**XIII VALSTYBĖS
LOTERIJA**

IV KLASĖS LOŠIMAS BUS
RUGSĖJO MĖN. 6 IR 7 D. D.

S V E I K I D A N T Y S

S V E I K A T O S P A M A T A S

Moderniosios medicinos tyrimai jau įrodė, kad
daugelio ligų priežastimi yra liguisti dantys.
Kasdien vartodami dantų pastą

BALTADANT

100% apsaugosite Jūsų dantis nuo gedimo.
Higieniška — malonu — taupu.

— 32 Silasėdžių būrio šaulio A. Lukašiūno pamesta nario
liudijimą Nr. 81432, radus pasiūsti V rinktinės štabui, Kašia-
doryse. (3598)

— Šaulio mok. Juozo Šibailos pavogtas nario liudijimas
Nr. 42181, kurį radus pasiūsti VI rinktinės šaulių štabui, Uk-
mergėje. (3599)

VALSTYBĖS DRAUDIMO ĮSTAIGA

(Kaunas, Mickevičiaus g-vė Nr. 5, telef. 24353 ir 24354).

PATOGIOMIS SĄLYGOMIS DRAUDŽIA:

ZMOGAUS GYVYBĖ,

t. y. kapitalą, mirties atveju ir
gyvenimo tikslui patikrinti: naš-
lei kapitalą ar rentą, vaikams

stipendiją, dukterims pasoga; pa-
čiam draudėjui — senatvę ir t. t.

GYVYBĖS POLISAS —

tikra parama šeimai.

APDRAUDĖJAI DALYVAUJA PELNE.

Apie sąlygas galima sužinoti pas vietos agentus visuose miestuose, miesteliuose
ir valsčiuose.

D. Buršteinas ir L. Vulfovičius

Panerys (Jonava) Tel. 9.

PARKĖTAS

Geriausios kokybės. Sausa medžiaga.
Pigios kainos. Teirautis Kaune tel.
21707 istisą dieną ir tel. 22551 nuo
12 — 2 val. ir nuo 16 — 19 val.

FOTOCINKOGRAFIJA

„Vaga“

gamina įvairių rūšių klišes. Darbas
atliekamas greitai ir gerai. Kainos
žemos. Prašome įsitikinti.

Kaunas, Mickevičiaus g. 19. Tel. 24604.

**ADMINISTRACIJOS
ATSAKYMAI.**

Bal. Orbakui. „Trimitė“ 1937 m. pilna
komplektą galite gauti už 5 lt. Šių metų
visus nr. nr. pasiuntėme,

REDAKCIJOS ATSAKYMAI.

P. Veteikiui. Apie Saldutiškį jau ra-
šyta.

Vyt. Zaulevičiui ir Jz. Astrauskui. Ne-
visai tobula kūryba. Nedėsimė.

*Jaunystės
Muilas*

JAUNYSTĖS MUILAS —

**MĖGSTAMIAUSIAS LIETU-
VAIČIŲ MUILAS,**

nes jis visuomet lieka geras ir
malonus!

Nes jis visuomet švarina, mai-
tina ir lygina odą!

Nes jo dėka žmogus jaunėja!

FLORENCE, KAUNAS